

CAMPUS
HELSINGBORG

Institutionen för service management
och tjänstvetenskap

Examensarbete för kandidatexamen

Att resa under covid-19

En kvalitativ undersökning av förhållningssätt gentemot
risker i samband med flygresor under covid-19

Elin Lundberg Rydskog
Lisa Nyman

Antal ord: 13 492

Gruppenr: 29

Handledare:
Stefan Gössling

Examensarbete
VT 2020

Förord

Denna uppsats är resultatet av tre års studier vid Service Management-programmet vid Lunds universitet, Campus Helsingborg, där vi fått möjligheten att väva samman våra intresseområden i det slutliga examensarbetet. Under tiden för uppsatsprocessen befann vi oss i en speciell tid, mitt i covid-19-pandemin, vilket har påverkat både uppsatsens ämne men även tillvägagångssätt och empiriinsamling. Det har varit en lärorik och annorlunda process som har givit oss en värdefull erfarenhet. Vi är nu glada över att få dela med oss av resultatet!

Vi vill först och främst tacka våra intervjupersoner som har gjort den här uppsatsen möjlig att genomföra. Era bidrag har varit ovärderliga! De intressanta samtalen med er har inspirerat oss i vårt fortsatta arbete för att nå vårt mål, den slutgiltiga uppsatsen.

Vi vill också rikta ett stort tack till vår handledare, Stefan Gössling, som trott på oss och uppmuntrat oss genom hela processen. Tack för att du fått oss att inse vår egen förmåga!

Slutligen vill vi även tacka våra närmsta för er stöttning under denna process, från start, hela vägen in i mål. Tack!

Trevlig läsning!

Helsingborg, 28 maj 2020

Elin Lundberg Rydskog och Lisa Nyman

Sammanfattning

Titel: Att resa under covid-19

Nivå: Kandidatuppsats i Service Management, VT 2020

Institution: Institutionen för Service Management vid Lunds universitet, Campus Helsingborg.

Författare: Elin Lundberg Rydskog och Lisa Nyman

Handledare: Stefan Gössling

Problemformulering: Forskningsfältet inom reserelaterade risker, specifikt gällande smittsamma sjukdomar, uppvisar ett samförstånd kring att individer tenderar att undvika resor vid tillfällen då risk för smitta anses vara stor. Under den rådande covid-19-pandemin är det relevant att bidra till befintlig forskning genom att erbjuda en ögonblicksbild och därmed öka förståelsen för individers förhållningssätt gentemot risker i samband med resor. En kvalitativ ansats anses också vara relevant för att bidra med värdefulla insikter om individers subjektiva uppfattningarna kring risk och resande.

Syfte: Syftet med denna undersökning är att sträva efter en ökad förståelse för hur individer i Sverige förhåller sig till risker i samband med sina inplanerade flygresor under perioden mars-juni 2020.

Frågeställning: Vad har svenskar för förhållningssätt gentemot risker i samband med sina inplanerade flygresor under en pågående pandemi?

Metod: För att besvara frågeställningen har vi använt en kvalitativ ansats. Vår empiri har samlats in med hjälp av semistrukturerade intervjuer och för att hitta intervjupersoner har snöbollsurval tillämpats.

Teori: För att besvara vår frågeställning och uppnå vårt syfte har vi använt oss av forskningsfältet inom riskperception och applicerat modellen Protection Motivation Theory.

Slutsatser: De allra flesta av våra intervjupersoner visar en oro kring sina inplanerade resor i samband med covid-19-pandemin. Oron ligger i risken av att själva bli smittade av viruset eller att någon annan i dennes närhet ska bli smittad. Oron för att bidra till smittspridningen på en samhällsnivå har även framträtt. Vidare finns även en oro kring att hamna i karantän i ett främmande land. En annan aspekt som framkommit är att det anpassade agerandet anses vara effektivt för att skydda sig själv och andra från risk, vilket också föranlett valet att inte resa. Ett fåtal av intervjupersonerna visade inga tydliga tecken på oro inför pandemin och hade därmed även valt att åka på sina resor om det hade varit möjligt.

Nyckelord: Riskperception, Protection Motivation Theory, covid-19, förhållningssätt, flygresor.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problembakgrund	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte och frågeställning	4
1.4 Disposition	5
2. Metod	6
2.1 Metodologi	6
2.2 Kvalitativa intervjuer	7
2.2.1 Digitala intervjuer	7
2.3 Urval	9
2.4 Materialbearbetning	10
2.5 Tillförlitlighet	12
2.6 Forskningsetiska principer	13
3. Teoretisk referensram	15
3.1 Riskperception	15
3.1.1 Kritisk diskussion om riskperception	15
3.2 Protection Motivation Theory	16
3.2.1 Hotbedömning	17
3.2.2 Hanteringsbedömning	18
3.3 Protection Motivation Theory och reserelaterade risker	20
4. Analys av empiriskt material	22
4.1 Hotbedömning	22
4.1.1 Allvarlighetsgrad	22
4.1.2 Sårbarhet	24
4.1.3 Vinning	26
4.2 Hanteringsbedömning	29
4.2.1 Agerandets effektivitet	29
4.2.2 Självförmåga	31
4.2.3 Kostnad	33
4.3 Det slutliga agerandet	34
5. Diskussion	36
5.1 Protection Motivation Theory och covid-19 i samband med resor	36
5.2 Avslutande diskussion	37
6. Slutsats	40
6.1 Framtida forskning	42

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Under våren 2020 ställdes världen inför en utmaning av stor betydelse. Det nya coronaviruset, SARS-CoV-2 (hädanefter refererad till som covid-19), har snabbt spridit sig över världen och klassificerades den 11:e mars 2020 som en pandemi av Världshälsoorganisationen WHO (WHO, 2020). Detta har haft stor effekt på människors liv i helhet, men också specifikt på möjligheten att resa och semestra på andra platser, något som länge varit förgivettaget.

Till följd av människors förändrade mobilitets- och beteendemönster under 1900-talet har världens alla nationer kunnat kopplas ihop på sätt som inte varit möjliga tidigare. Den tids- och rumskompression flyget skapat har givit individer möjlighet till nya mobilitetsmönster då de nu kan nätverka, semestra och hälsa på vänner och familj på stora avstånd från hemorten (Dimitriou & Sartzetaki, 2018; Graham, 2008, s. 231), men det har också medfört ökade risker. Budd, Bell och Brown (2009, s. 428) belyser att de stora avstånden utgjorde ett skydd mot smittsamma sjukdomar. När detta naturliga skydd successivt försvann i takt med ökat resande, växte också hotet mot de nationer som tidigare ansett sig vara relativt säkra från att drabbas av okända sjukdomar från andra nationer (ibid.). Smittor som länge främst varit begränsade till en specifik geografisk plats har på grund av ökad mobilitet mellan nationer och kontinenter spridits världen över, vilket var tydligt exempelvis under SARS-pandemin 2002-2003. I det fallet var det med flyg som smittan spreds från Kina och vidare till andra länder (Bowen & Laroe, 2006, s. 131).

Internationellt resande medför risker av ovan nämnda slag, exempelvis riskerar turister att vara extra utsatta i och med deras aktiviteter i andra länder. Dessutom kan turister potentiellt färdas genom flertalet nationer och områden under inkubationstiden, vilket skulle innebära att

resenärerna kan sprida smittan utan att själva ha utvecklat symtom (Abdullah, Thomas, McGhee & Morisky, 2004, s. 108).

1.2 Problemformulering

Flertalet studier har undersökt individers förhållningssätt till pandemier och hur de vidare kan påverka individers sätt att agera i sin vardag. Studierna visar att individer i den mån det är möjligt väljer att undvika offentliga sammanhang, exempelvis resor med kollektivtrafik, besöka sjukhus eller resa utomlands (Lau, Kim, Tsui & Griffiths, 2007, s. 41; Sadique *et al.*, 2007, s. 1311; Sharangpani, Boulton, Wells & Kim, 2011, s. 205; Goodwin, Gaines, Myers & Neto, 2010, s. 90).

Anderson *et al.* (2020, s. 47) påvisar att turister som besökt ett land med risk för en smittsam sjukdom är mer benägna att vidta försiktighetsåtgärder beroende på hur allvarlig de anser att sjukdomen är. Individers förhållningssätt gentemot resor under epidemier och pandemier kan jämföras med Korstanjes (2011) studie som diskuterar hur terrorattacken i New York den 11:e september 2001 har influerat människors medvetande i relation till resande. I terrorattackens fotspår kom en ökad medvetenhet kring de risker en resa kan medföra, och studien belyser vikten av säkerhet inom turism (Korstanje, 2011). I likhet med attacken den 11:e september har också hotet från pandemier bidragit med försiktighetsåtgärder hos individers handlande, exempelvis visar Goodwin *et al.* (2010, s. 88) att personer som upplevde oro för svininfluensan (H1N1) också var mer benägna att skjuta upp eller ställa in sin planerade flygresor.

Ett annat perspektiv tas upp av Leggat, Brown, Aitken och Speare (2010) där hälften av de tillfrågade i deras studie visade någon form av oro kopplat till resor under virusutbrottet H1N1. Trots det hade majoriteten av de tillfrågade *inte* ställt in sin resa om de själva hade känt symtom vid tidpunkten för sin resa. En studie av Adou, Napolitano, Vastola och Angelillo (2019) påvisar också ett annat perspektiv då en majoritet av respondenterna inte kände någon form av oro inför att bli smittad av en infektionssjukdom under sin resa. Låg kunskap om infektionssjukdomar hos respondenterna visade sig vara en anledning att inte vidta några försiktighetsåtgärder under resan

(ibid.). Liknande resonemang förs av Sharangpani *et al.* (2011, s. 206) som påvisar att resenärer såg allvarligt på risken att drabbas av influensa under utbrottet av H1N1. I relation till sina resor hade försiktighetsåtgärder vidtagits under en pandemi. Deras studie belyser också hur förståelse och kunskap om en pandemi ökar sannolikheten att följa myndigheters rekommendationer. Därmed är det troligt att om resenärerna har större förståelse för pandemins allvar, är sannolikheten även större att de följer de rekommendationer som angivits för att minska smittspridningen (ibid.).

Inför och under resor infinner sig ofta en hedonistisk känsla och en strävan om att få släppa kontrollen och alla måsten i vardagen. Den starka längtan bidrar till att många inte är villiga att ge upp en planerad resa för att undvika risken för en eventuell sjukdom. En studie av Aro, Vartti, Schreck, Turtiainen och Uutela (2009, s. 69-70) visar att fritidsresenärer som själva har stått för kostnaderna för sin resa var mindre benägna att avboka resan för att minimera hälsorelaterade risker. Detta för att både pengar och energi hade lagts på all logistisk inför resan. Däremot har affärsrelaterade resor visat sig inte vara lika självklara att utföra om det skulle innebära att utsätta sig för hälsorelaterade risker (ibid.).

För att summera den tidigare forskningen på detta område kan det sägas finnas ett samförstånd kring att större händelser av otrygg karaktär, exempelvis terrorattacker eller spridning av sjukdomar, har inverkan på individers beslutsfattande gällande beteenden och resor. Exempelvis verkar människor vara benägna att undvika folksamlingar för att inte riskera att smittas av en infektionssjukdom (Lau *et al.* 2007, s. 41; Sadique *et al.*, 2007, s. 1311; Sharangpani *et al.*, 2011, s. 205; Goodwin *et al.*, 2010, s. 90). Världen befinner sig nu mitt i en utmaning i form av en pandemi som saknar motstycke i modern tid och det är därmed relevant att bidra till forskningsfältet. Vår undersökning är därför viktig för att bredda förståelsen och ge värdefulla insikter kring resenärers resonemang och agerande i förhållande till resor och risk. En studie som tidigt undersökte detta fenomen genomfördes av Hotle, Murray-Tuite och Singh (2020, s. 2; 7). Genom en kvantitativ studie har de undersökt individers förhållningssätt gentemot risker i relation till resande i samband med covid-19. Studiens resultat går i linje med tidigare forskning

och visar att människor tenderar att undvika att resa till platser som de själva anser kan generera en högre risk för smittspridning. Då denna studies resultat är specifikt relevant för en amerikansk kontext (Hotle *et al.*, 2020) är det av intresse att bidra till forskningsfältet genom att studera andra delar av världen. Det är även av intresse att anta en kvalitativ forskningsansats för att vidga förståelsen för individers agerande och förhållningssätt.

1.3 Syfte och frågeställning

Covid-19 är en pågående pandemi som vid tiden för den här uppsatsen hunnit generera få forskningsresultat som visar på en förståelse för hur individer förhåller sig till sina inplanerade flygresor under pandemin i fråga. På grund av den omfattande spridningen viruset har fått är det intressant att undersöka hur individer förhåller sig till denna pandemi, i synnerhet deras förhållningssätt till risker i samband med sina flygresor under covid-19.

Syftet med denna undersökning är att utifrån presenterad litteratur sträva efter en ökad förståelse för hur individer förhåller sig till risker i samband med sina inplanerade flygresor under perioden mars-juni 2020. En geografisk avgränsning har gjorts för att undvika språkbarriärer, därmed kommer forskningsfrågan enbart behandla svenskars förhållningssätt gentemot sina flygresor under covid-19. För att undersöka svenskars förhållningssätt till risker i samband med flygresor kommer vi att applicera Protection Motivation Theory som ett verktyg för att tolka och ge förståelse. Teorin bidrar med en inblick i svenskars resonemang kring sin hälsomässiga säkerhet i förhållande till risker med resande. Således kommer undersökningen att bidra med relevant och aktuell information till forskningsfältet. Undersökningen kommer att baseras på följande frågeställning;

Vad har svenskar för förhållningssätt gentemot risker i samband med sina inplanerade flygresor under en pågående pandemi?

1.4 Disposition

Följande avsnitt kommer att presentera och diskutera undersökningens metodologi, metod och etiska överväganden (2) samt teoretiska referensram (3). Sedan presenteras empirin tillsammans med den teoretiska referensramen i analysen (4) där grunden för frågeställningens besvarande läggs. Diskussionen (5) lyfter resonemangen till en generell nivå i relation till tidigare forskning, medan slutsatsen (6) avslutar uppsatsen genom att redogöra för resonemangen i analysen, besvara frågeställningen och ge förslag till framtida forskning.

2. Metod

Följande avsnitt kommer att redogöra för vår metodologi och forskningsansats, samt de metoder vi använt vid insamling av data. Därefter beskrivs bearbetningen av datan, och slutligen diskuteras de etiska överväganden vi arbetat utefter i syfte att optimera undersökningen.

2.1 Metodologi

Denna undersökning antar en kvalitativ ansats vilket innefattar en konstruktivistisk ontologi och en tolkande epistemologi i enlighet med Brymans (2018, s. 51; 58) beskrivning. Den tolkande epistemologin strävar efter att skapa förståelse för svenskars förhållningssätt gentemot risker i samband med en inplanerad flygresa under en pågående pandemi. Då covid-19 i kombination med resor är en aktuell och pågående händelse anser vi det relevant att med hjälp av kvalitativa intervjuer nå en djupare förståelse för individers upplevelse och tolkning av covid-19-pandemins risk och påverkan på dem och deras resande (Bryman, 2018, s. 58-59; Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 11-12). Därmed kan vi bidra till ett nytt perspektiv inom forskningsfältet genom att nå en bredare förståelse för individers tankar och känslor kring detta fenomen. Den presenterade tidigare forskningen inom området har bedrivits kvantitativt och därmed uppnått andra former av resultat än en kvalitativ studie kan komma att göra. Genom en kvalitativ ansats kan vi utforska fenomenet på våra intervjupersoners villkor med liten risk för att påverka svaren med vår egen förförståelse. Möjligheten att följa intervjupersonens resonemang under intervjuerna skapar även utrymme för följdfrågor som i sin tur kan frambringa ytterligare förståelse för fenomenet (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 28-29; Bryman, 2018, s. 487).

För att uppnå vårt syfte utgår undersökningen från insamlad empiri och har således sin utgångspunkt i en grundad teori. Den grundade teorin har medfört en tydlig och överskådlig

arbetsplan där stegen genom processen har tagits i enlighet med Brymans (2018, s. 688-691) beskrivning.

2.2 Kvalitativa intervjuer

I undersökningen användes kvalitativa djupintervjuer med syfte att söka förståelse för svenskars förhållningssätt till risker i samband med flygresor under en pågående pandemi. Då undersökningen strävar efter en förståelse för ett aktuellt fenomen var ambitionen att använda en metod som gav oss tillträde till intervjupersonernas subjektiva uppfattningar och upplevelser kring fenomenet. Enligt både Bryman (2018, s. 563) och Lantz (2013, s. 43) lämpar sig just kvalitativa intervjuer bra för denna typ av undersökning, där de intervjuade får möjlighet att beskriva sin bild av verkligheten. Vidare valde vi att utforma intervjuerna efter en semistrukturerad karaktär för att ha möjlighet att ställa frågor utefter teman som berör vår frågeställning, men också för att kunna ge intervjupersonerna möjlighet att svara och resonera fritt kring frågorna (Lantz, 2013, s. 42-43; Bryman, 2018, s. 563-564).

Inför intervjuerna sammanställdes en intervjuguide (se bilaga 1) med olika teman utformade som frågor. Syftet med dessa var att fokusera på den specifika frågeställningen, men även att ge intervjupersonen möjlighet att svara utefter sin egen uppfattning. I de fall intervjupersonen upplevdes svara kortfattat eller utan resonemang följde vi upp med en ytterligare en fråga där vi bad personen utveckla eller berätta mer. För att få en bättre förståelse för intervjupersonens resonemang ställdes även frågan varför denne tänker eller handlar som denne gör. Intervjupersonens tankegång kring sitt eget agerande bidrog med en djupare förståelse för fenomenet och därmed framkom ett material att bygga tolkningar och analys på (Kvale & Brinkmann 2014, s. 174-177).

2.2.1 Digitala intervjuer

Med anledning av covid-19-utbrottet har intervjuerna till största delen genomförts via Zoom, en digital plattform för videokonferenser (<http://www.zoom.us>). Tre av intervjupersonerna valde att genomföra intervjun via vanligt telefonsamtal. Fördelarna som erbjöds genom digitala intervjuer

var att de inte var begränsade till en plats vilket innebar att intervjupersonen själv kunde avgöra vilken plats denne fann lämplig för genomförandet. Det resulterade i att intervjuerna upplevdes avslappnade och med en vänskaplig stämning. Detta var också en fördel då vi kunde intervjua personer från hela Sverige utan att själva behöva genomföra någon sorts resa, vilket gav oss en större räckvidd.

En väsentlig fördel med Zoom, vilket också föranledde vårt val av denna plattform över exempelvis Skype, var möjligheten att spela in samtal direkt i programmet utan att ta hjälp av tredje part. Detta gav oss möjligheten att säkert spela in och spara ned samtliga intervjuer direkt till våra respektive datorer. Enligt Archibald, Ambagtsheer, Casey och Lawless (2019, s. 2) är just möjligheten att spela in samtal direkt i Zoom en av dess stora fördelar jämfört med liknande plattformar, och tillsammans med dess förhållandevis höga videokvalitet gör detta att Zoom lämpar sig bra för digitala, kvalitativa undersökningar.

Digitala intervjuer kan dock medföra vissa nackdelar, vilket vi tog ställning till inledningsvis. En av våra största farhågor inför att genomföra intervjuerna digitalt var att programmet skulle vara instabilt och ge upphov till fördröjningar och sämre kvalitet. Då var risken att utsagda meningar och betydelser skulle bli svårtolkade eller gå förlorade under intervjun, vilket i sin tur skulle försvåra transkriberingen. Dessa farhågor gällde initialt Skype, vilket även Archibald *et al.* (2019, s. 2) och Bryman (2018, s. 593) belyser är problematiskt med programmet. När vi istället, genom Lunds universitet, fick tillgång till Zoom var vår uppfattning att det programmet var mer pålitligt och stabilt, och efter de första intervjuerna genom Zoom var intrycket att det programmet var betydligt bättre för vår undersökning. Endast en av intervjupersonerna upplevde svårigheter med uppkopplingen, varvid vi valde att avbryta Zoomkonferensen och slutföra intervjun via telefonsamtal istället.

2.3 Urval

För att hitta intervjupersoner har ett bekvämlighetsurval av formen snöbollsurval använts. Genom denna metod har initialt en liten grupp individer som uppfyllde undersökningen inklusionskriterier valts ut från vårt närmsta kontaktnät. Inklusionskriterierna för våra intervjupersoner var att de skulle ha en inplanerad flygresa någon gång under perioden mars-juni 2020, som på något sätt blivit påverkad av covid-19. De första intervjupersonerna tillfrågades personligen av oss, eller svarade på en förfrågan som publicerades på Facebook (se bilaga 2). Därefter var förhoppningen att intervjupersonerna skulle leda oss vidare till nya intervjupersoner genom sitt eget kontaktnät, dock visade det sig vara svårt att uppnå. De utvalda intervjupersonerna informerades om urvalsmetoden både i den första kontakten med dem, och i det informationsbrev som skickades ut till samtliga utvalda (se bilaga 3). Trots detta var det endast två intervjupersoner som kunde leda oss vidare till nya intervjupersoner, men då vi hade fått ett sådant stort gensvar på vår förfrågan som publicerades på Facebook kände vi oss trygga med att gå vidare med de vi redan hade kontakt med. Totalt bokades intervjuer med 20 personer in, och på grund av ett avhopp genomfördes slutligen 19 av dessa under perioden 7-20:e april. Intervjuerna varade mellan 20 - 40 minuter. Efter 19 genomförda intervjuer ansåg vi att vi hade uppnått en empirisk mättnad som vilket gjorde att vi avslutade vår empiriinsamling där. Inget krav ställdes på vilket syfte resan skulle ha, därmed resulterade det i fyra resor planerade i jobbsyfte, medan resterande resor var av privat karaktär. Några av intervjupersonerna hade flera resor inplanerade i olika syften, vilket vi också tog hänsyn till under intervjun. IP12, IP16 och IP19 var de intervjupersoner med fler än en resa planerad under denna period. Därav diskuterades totalt 23 olika resor under intervjuerna.

Fördelen med att arbeta med snöbollsurval är att det möjliggör att nå individer som inte ingår i vårt direkta kontaktnät och därmed öka vår räckvidd (Bryman, 2018, s. 245; 504-505). En nackdel med snöbollsurval är däremot risken att fastna i ett och samma kontaktnät där intervjupersonerna har en relation till varandra sedan tidigare, vilket också kan riskera att deras världsbild liknar varandras. Detta skulle i sin tur kunna påverka hur vår forskningsfråga blir

besvarad (Alvehus, 2013, s. 68; Heckathorn, 1997, s. 175). Dessutom riskerar urval baserade på nätverk att bli exkluderande då det tenderar att bli en överrepresentation av individer med stort kontaktnät (Heckathorn, 1997, s. 175). I vårt fall publicerades och spreds information om undersökningen på Facebook, vilket innebär att vårt urval uteslutande representerar individer med närvaro på sociala medier. Med detta i åtanke valde vi slutligen ut individer i olika åldrar, med olika bakgrund och med olika boendeort, för att behålla en mångfald i urvalet. Med anledning av att undvika eventuella språkbarriärer valde vi att begränsa urvalet till att enbart inkludera individer som pratade svenska och var bosatta i Sverige. Intervjupersonerna var mellan 22-65 år och bosatta i hela Sverige från Malmö till Lycksele. Undersökningens syfte krävde ingen uppdelning av könstillhörighet, varvid vi valde att inte köna våra intervjupersoner. Detta för att undersökningen inte avser synliggöra skillnader utan strävar efter en generell bild av fenomenet. Valet fattades även i linje med den anonymitet de garanterats.

Då den publicerade förfrågan visade sig nå längre från vårt närmsta kontaktnät än förväntat inkluderade intervjun även personer ingen av oss kände, trots svag snöbollseffekt. För att undvika bias i form av att intervjupersonerna agerar samarbetsvilligt på grund av den eventuella kopplingen till oss (Heckathorn, 1997, s. 175), valde vi att inkludera personer utan anknytning till oss eller andra intervjupersoner. Detta betyder att intervjuerna har kunnat genomföras trots att den ursprungliga metoden inte fungerat önskvärt, och vi upplever att vårt urval har varit fördelaktigt för att söka förståelse och svar på den ställda frågeställningen. Vår urvalsmetod har också varit fördelaktig under covid-19-utbrottet då all kontakt har skett digitalt, vilket har inneburit att ingen risk för smittspridning har uppstått under processen.

2.4 Materialbearbetning

Samtliga intervjuer spelades in antingen direkt i Zoom, eller via röstinspelaren på datorn för de intervjuer som genomfördes via telefonsamtal. Dessa inspelningar transkriberades sedan ordagrant för att kunna tyda uttalade betydelse i språket som uttryckts genom exempelvis suckar, skratt, eftertänksamma pauser med mera. I våra transkriptioner markerades dessa ut med exempelvis "...", "haha", "ehm" och så vidare. De citat som valts ut till analysen är till stor del

ordagranna, men i vissa fall har citaten kortats ned eller bearbetats om från talspråk till skriftspråk, alternativt förtydligats. Nedkortade citat markeras med [...], medan förtydligade citat innebär att ett ord lagts till inom hakparentes på detta vis; [ord].

Transkriptionsprocessen gav oss totalt 187 sidor färdigt material, vilket vi sedan analyserade i syfte att hitta gemensamma tematiker. Analysen har gjorts i enlighet med den metod som Rennstam och Wästerfors (2015) presenterar, vilket är att sortera, reducera samt argumentera för materialet. Genomförandet av sorteringen, reduceringen och argumentationen grundade sig på en hermeneutisk tolkningsprocess (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2018, s. 66). Sorteringen skedde i flera steg där materialet noggrant granskades flera gånger för att kategorisera ord och citat. Sorteringen och genomgången av materialet gjorde att vi ytterligare fick bekanta oss med det och även lära oss att hitta i det, vilket kom att underlätta den efterföljande skrivprocessen (Bryman, 2018, s. 700; Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 82). Initialt genomfördes en genomläsning av hela materialet utan att notera tolkningar, för att sedan i nästa steg läsa igenom ytterligare en gång med kontinuerliga noteringar om viktiga iakttagelser. Efter varje genomläst intervju gjordes en kort sammanfattning av *vad* och *hur* varje intervjuperson talade kring intervjuens olika teman. Med hjälp av kodning av ord och meningar i materialet fann vi ett antal genomgående teman som de funna citaten och orden kunde sorteras under. Ett av dessa teman var intervjupersonernas olika syn på risk, vilket var ett tema som i enlighet med syftet behandlade individers förhållningssätt gentemot resande. Materialet reducerades därmed för att behålla de relevanta delar som tillhörde temat risk. Vidare ledde temat oss till modellen Protection Motivation Theory, vilken består av ett antal faktorer som ingår i en individs bedömning av agerande kring ett potentiellt hot och beskrivs närmare i avsnitt 3. De faktorer som modellen presenterar valdes således som utgångspunkt för att i slutskedet av materialbearbetning välja ut de citat som mynnade ut till att forma analysen (se bilaga 4 för exempel på tematiseringen). Modellen hjälpte oss att skapa en tydligare förståelse för fenomenet risk kopplat till resande genom att knyta an vår empiri med teorin. Enligt Rennstam och Wästerfors (2015, s. 138-139) är den sammanflätningen som sker mellan empiri och teori ett sätt att föra en argumentation för de empiriska upptäckter som gjorts, vilket vi har haft i åtanke under analysprocessen.

2.5 Tillförlitlighet

Trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera är fyra delkriterier inom kvalitativ metod som, enligt Bryman (2018, s. 467-470), motsvarar begreppen validitet och reliabilitet inom kvantitativ forskning. Trovärdighet står för den sociala verklighet forskaren väljer att beskriva i sin studie och huruvida den, av läsaren, anses trolig och godkännbar. Trovärdighet inkluderar även att studiens resultat ska vara i linje med de regler som finns inom forskning och skapas även då forskaren redogör för studiens resultat till de personer som studien berör (ibid.). Vår studie har strävat efter en transparens där regler för kvalitativ forskning har efterföljts. Undersökningens berörda personer har däremot inte fått ta del av intervjutranskriptionen, vilket skulle kunna påvisa en brist i undersökningens transparens. Det finns dock en poäng med att vänta med att låta intervjupersonerna ta del av transkriptionerna. Enligt Bryman (2018, s. 466) kan deltagarvalidering innebära förvirring från intervjupersonernas sida då de inte är insatta i de teorier och analyser forskarna använder sig av. Dessutom gjordes transkriptionerna ordagrant med syfte att bevara betoningar, eftertänksamma pauser, skratt och andra sinnesstämningar, i enlighet med Brymans (2018, s. 581; 636) beskrivning. I och med att våra transkriptioner innefattar intervjupersonernas verbala tics och felsägningar finns det en eventuell risk att det upplevs obekvämt för intervjupersonerna att läsa sitt talspråk i text. Detta har föranlett vårt val att enbart delge dem det färdigställda materialet (Bryman, 2018, s. 581). Den slutgiltiga uppsatsen kommer således att delas med intervjupersonerna.

Kriteriet överförbarhet står för huruvida undersökningens utfall skulle kunna vara överförbar till en annan miljö eller ej. Här uppmuntras forskaren till att använda tydliga och detaljerade beskrivningar av studiens sociala verklighet (Bryman, 2018, s. 467-468). Då denna undersökning består av ett litet antal intervjupersoner och även är geografiskt begränsad till Sverige, skulle utfallet kunna se annorlunda ut på en annan geografisk plats. Dessutom genomfördes denna undersökning i ett relativt tidigt skede av covid-19-pandemin, vilket innebär att utfallet skulle kunna se annorlunda ut även vid en annan tidpunkt. Således uppmuntras vidare forskning kring fenomenet.

Pålitlighet representerar forskarens kritiska synsätt, där alla faser av studien ska beskrivas utförligt, samt granskas av utomstående (Bryman, 2018, s. 468-470). Denna undersökning har lästs med kritiska ögon av oss själva samt utomstående i form av andra studenter samt handledare. Vidare har studiens steg noggrant dokumenterats i metodkapitlet.

Sista delkriteriet som tas upp är möjlighet att styrka och konfirmera, vilket syftar till att studien har utförts i god tro, där personliga värderingar eller teoretiska inriktning inte har påverkat studiens utfall (Bryman, 2018, s. 470). Sista kriteriet har följts trots insikten om att det är problematiskt att hävda att undersökningen är helt neutral, då det är svårt att uppnå full objektivitet inom kvalitativ forskning. Vi har dock med noggrannhet eftersträvat att personliga reflektioner hållits bortom undersökningens slutsats och därmed gått in i undersökningen med ett öppet sinne. Det fanns inga intressekonflikter varken i undersökningens syfte eller hos oss, vilket innebär att vi inte försökt att styra våra intervjupersoners svar i någon riktning. Teorins svagheter har även diskuterats och fått ta plats i den avslutande diskussionen.

2.6 Forskningsetiska principer

Studiens intervjupersoner garanterades anonymitet redan i den inledande fasen av sökande efter intervjupersoner. Resterande del av studien har utförts efter de etiska principerna: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Dessa principer har efterföljts på så sätt att intervjupersonerna i tidigt skede underrättats om undersökningen och vad den omfattar, hur intervjuerna ska genomföras och information kring att de kommer bli inspelade. Denna information delgavs genom informationsbrevet (se bilaga 3) som skickades ut i samband med bokning av intervjutillfälle. Varje intervju inleddes även med kort information gällande inspelning där intervjupersonerna tillfrågades om de samtyckte till att bli inspelade, vilket samtliga gjorde. De har också informerats om att de när som helst, utan att ange skäl, får lov att avbryta sitt deltagande i studien. Efter varje genomförd intervju erbjöd vi intervjupersonen att ta del av den slutgiltiga uppsatsen, vilket många tackade ja till.

Den information som samlats in från intervjuerna har hanterats varsamt så att den inte har riskerat att hamna hos någon obehörig, och informationen kommer endast användas i studiens syfte, utan att spridas vidare till tredje part (Bryman, 2018, s. 170-172). Zoom var fördelaktigt för att uppfylla konfidentialitetskravet då inspelning kunde ske direkt via det nämnda programmet utan inblandning av annat inspelningsprogram (Archibald *et al.*, 2019, s. 2).

3. Teoretisk referensram

Följande avsnitt kommer att behandla den teoretiska referensram som ligger till grund för att besvara frågeställningen. Avsnittet inleds med en genomgång och definition av risk och riskperception, för att sedan gå in på den specifika teorin Protection Motivation Theory (PMT). PMT förklaras sedan mer ingående och placeras i sammanhanget att förstå individens förhållningssätt gentemot risk i samband med sina flygresor under en pågående pandemi. Avsnittet behandlar också problematik kring begreppet och teorin.

3.1 Riskperception

För att besvara uppsatsens frågeställning gällande hur svenskar resonerar kring risker i samband med sina flygresor under en pågående pandemi har vi valt att utgå från forskningsfältet om riskperception. Då vår undersökning intresserar sig för förhållningssättet kring eventuell exponering för en smittsam sjukdom är detta ett relevant område att använda. Risk uppstod som ett nyckelbegrepp under empiriinsamlingen och är därför av intresse att analysera djupare. Reserelaterade risker kan exempelvis handla om rädslan att råka ut för skador, förluster eller att utsättas för situationer som kan uppfattas farliga. Risken utvärderas sedan av individen i varje given situation (Reisinger & Mavondo, 2005, s. 212). Mäser och Weiermair (1998, s. 113) fann att exempelvis rädslan för att drabbas av en sjukdom relaterad till resan kan definieras som en risk, men även osäkerhet gällande resmålens specifika regler och lagar, vilket blir relevant i vår undersökning.

3.1.1 Kritisk diskussion om riskperception

Att applicera teorier gällande riskperception på turism och resande är inte helt utan svårighet. Tidigare forskning har utgått från antagandet att risk är något individer vill undvika i största möjliga mån (Reisinger & Mavondo, 2005; Mäser & Weiermair, 1998). Detta kan kritiseras

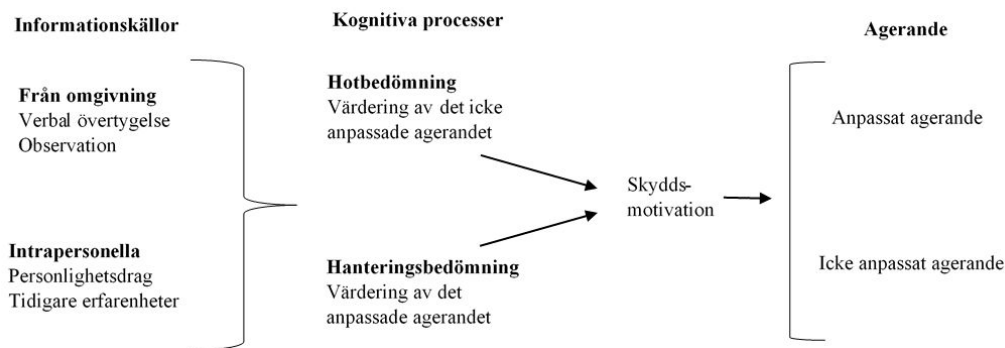
eftersom risk kan ses som ett flerdimensionellt och svårdefinierat begrepp, med olika betydelse för olika individer på grund av dess subjektiva karaktär (Slovic, 2000, s. 394; 411). Andra forskare menar dock att vissa individer aktivt söker situationer som kan uppfattas som riskfyllda, i syfte av självförverkligande, exempelvis genom att hoppa fallskärm eller bestiga berg. Dessa individer söker risken istället för att försöka undvika den, vilket gör att riskbegreppet är svårt att applicera. De som aktivt söker situationer som associeras med risker och fara kan ha en annan uppfattning om risk än de som vill undvika liknande situationer. Detta för att risk är en del av upplevelsen (Lepp & Gibson, 2008; Lyng, 2008). Därmed kan det sägas att antagandet att människor vill undvika risker är bristfällig eftersom definitionen av riskbegreppet är subjektiv. Detta är något vi har tagit ställning till i vår undersökning, och vi har av praktiska skäl valt att utgå ifrån antagandet att risk är något individen förhåller sig till med syfte att hantera och undvika, snarare än att aktivt söka den. Vi utgår därmed från att risken för exponering av smittsamma sjukdomar inte kan likställas med spänningssökande aktiviteter.

3.2 Protection Motivation Theory

Protection Motivation Theory (PMT) är en teori inom riskperception, utvecklad av Rogers år 1975, som har sitt ursprung i hälsorelaterad forskning med syfte att förklara individers behov av att skydda sig själva när de utsätts för situationer som kan uppfattas som hotfulla (Rogers, 1975). Teorin har vidareutvecklats till att innefatta områden bortom hälso- och sjukvård, exempelvis har den applicerats inom turismforskning (Wang, Liu-Lastres, Ritchie & Mills, 2019; Anderson *et al.*, 2020; Hotle *et al.*, 2020). PMT är ett koncept som involverar olika situationer som kan uppfattas som riskfyllda, och där det finns en rekommenderad åtgärd för individen att ta till när denne uppfattar sig hotad av någon anledning (Floyd, Prentice-Dunn & Rogers, 2000, s. 409). Det ramverk PMT erbjuder ger oss möjlighet att förklara hur svenskar hanterar rädsla och risker kopplade till sina flygresor och hur de fattar beslut kring sitt fortsatta agerande.

PMT-modellen är uppbyggd av två huvudsakliga kognitiva processer, *threat appraisal* (vår översättning är ”hotbedömning”) och *coping appraisal* (vår översättning är ”hanteringsbedömning”), vilka fungerar som ett sätt att väcka motivationen att gardera sig. De

kognitiva processerna samverkar för att skapa *protection motivation* (skyddsmotivation), alltså den motivation som får individen att skydda sig från fara. Dessa två processer initieras av extern information om ett potentiellt hot mot den egna hälsan (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Maddux & Rogers, 1983, s. 470; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154; Rogers, 1975). Figur 1 visar hur dessa processer hänger samman och hur de leder fram till ett beteende, från att individen möts av information om ett potentiellt hot via externa intryck tills att individen beslutat sig för ett agerande. Informationen leder till de kognitiva processerna som ställer hotbedömningen mot hanteringsbedömningen för att sedan resultera i ett anpassat agerande (*the adaptive response*) eller icke anpassat agerande (*the maladaptive response*).

Figur 1: Uppbyggnad av Protection Motivation Theory (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; [vår översättning]).

Nedan följer en förklaring av de två kognitiva processerna och hur dessa samverkar i individens beslut om fortsatt agerande i en situation som kan uppfattas som riskfylld. Det kan antingen leda ut i ett icke anpassat agerande eller ett anpassat agerande .

3.2.1 Hotbedömning

Den ena kognitiva processen i PMT-modellen är hotbedömning, vilken utgörs av en skattning av hotets allvarlighetsgrad som påverkas bland annat av rädsla för hotet. Dessutom skattas även individens uppfattning kring sin egen sårbarhet (Anderson *et al.*, 2020, s. 44; Prentice-Dunn &

Rogers, 1986, s. 154). I vår undersökning är hotets allvarlighetsgrad grundat i individens upplevda oro eller rädsla kring sjukdomen i koppling till sin resa. Vi använder oss av Anderson *et al.* (2020, s. 44) definition av allvarlighetsgraden i vår undersökning och menar att det likställs med individens värdering av sjukdomens (covid-19) negativa effekter för hälsan. Uppfattningen kring sin egen sårbarhet likställs med rädslan att själv bli sjuk, att någon i ens närhet blir det, eller att bidra till smittspridning på samhällsnivå. Rädslan i att på något sätt inte kunna resa hem från sin destination på grund av covid-19 inkluderar vi också i sårbarhetsdefinitionen.

Dessa faktorer ställs sedan mot den vinning individen uppfattar sig få av att inte ändra sitt agerande. I vår undersökning representeras vinningen av det nöje, den avkoppling eller andra fördelar individen associerar med sin resa. Hotbedömningen värderar de faktorer som antingen ökar eller minskar sannolikheten att vidta det icke anpassade agerandet, vilket innebär att individen fortsätter utan att anpassa sitt beteende efter hotet (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154). I vår undersökning är det icke anpassade agerandet likställt med att fortsätta sina resplaner utan att anpassa sig efter Sveriges rekommendationer att inte resa utomlands (Regeringen, 2020). Faktorer som ökar sannolikheten att individen inte vidtar en anpassad åtgärd är inre (exempelvis känslomässig) och yttre (exempelvis social) vinning av att fortsätta sitt agerande. De faktorer som däremot minskar sannolikheten för det icke anpassade agerandet är hotets allvarlighetsgrad och hur individens uppfattning om sin egen sårbarhet relateras till det (Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154). Figur 2 visar hur vinningen, allvarlighetsgraden, sårbarheten och rädslan vägs mot varandra för att skatta hotbedömningen. Detta leder sedan fram till den skyddsmotivation som får individen att välja ett agerande, antingen anpassat eller inte.

3.2.2 Hanteringsbedömning

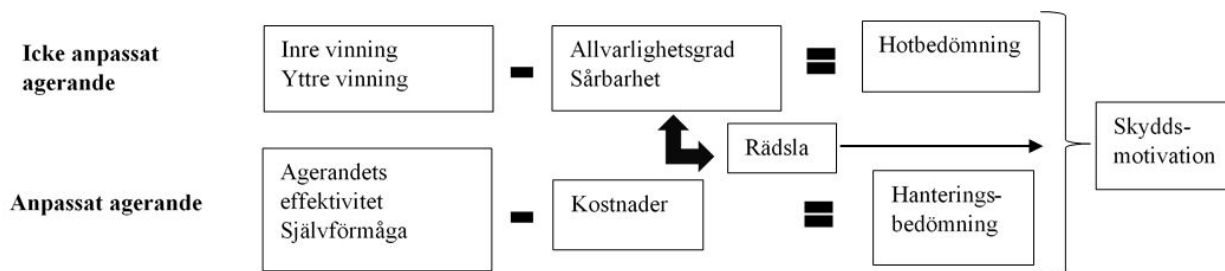
Den andra kognitiva processen i PMT-modellen avgör individens förmåga att hantera eller avvärja den hotande situationen. Denna skattning består av en utvärdering av det anpassade agerandets effektivitet, alltså hur väl agerandet kommer att avvärja det uppfattade hotet och skydda individen och andra (Floyd *et al.*, 2000, s. 410-411; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s.

155). Det anpassade agerandet är i vår undersökning likställt med Utrikesdepartementets rekommendation att inte resa utomlands under covid-19-pandemin (Regeringen, 2020), något som kan ha olika konsekvenser för individer beroende på resans motiv och syfte. Denna värdering tolkas som individens resonemang kring huruvida valet att inte resa är en effektiv åtgärd eller inte. Dessutom utvärderar individen sin egen självförmåga att utföra det anpassade agerandet, alltså förmågan att avbryta sina resplaner. Detta tolkas som resans syfte och hur viktig den skattas av individen.

Självförmågan ingick inte i den ursprungliga modellen från 1975, utan lades till i en reviderad version av modellen då självförmågan ansågs vara relevant i huruvida individen skulle vidta den anpassade åtgärden eller inte (Rogers, 1975; Maddux & Rogers, 1983, s. 476). Det är med andra ord inte tillräckligt att ha vetskap om ett effektivt alternativ till det icke anpassade agerandet (exempelvis alternativet att sluta röka istället för att fortsätta), individen måste också ha en tro på att denne är kapabel att utföra det anpassade agerandet (att sluta röka) (Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 155; Anderson *et al.*, 2020, s. 44).

Om individen skattar det anpassade beteendets effektivitet och sin egen självförmåga högt, ökar det sannolikheten att individen kommer att anpassa sitt agerande. Faktorer som istället minskar sannolikheten för att detta ska hända är kostnaderna individen får ta för att anpassa sitt agerande. Kostnaderna kan vara monetär eller handla om det besvär eller obehag individen får utstå för att anpassa beteendet (Floyd *et al.*, 2000, s. 411; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 155). I vår undersökning analyseras kostnaderna som de pengar individen eventuellt går miste om för att avbryta sin resa, eller andra besvär som detta orsakat. Figur 2 visar hur agerandets effektivitet, självförmågan och kostnaderna vägs samman till den sammantagna hanteringsbedömningen. Detta mynnar ut i den skyddsmotivation som initierar antingen det anpassade eller det icke anpassade agerandet.

Figur 2: Hur de kognitiva processerna samspelar för att leda fram till ett agerande (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; [vår översättning]).

3.3 Protection Motivation Theory och reserelaterade risker

Som nämnts ovan har tidigare forskning inom riskperception berört turism och resor. Även PMT har använts i studier om reserelaterade risker, exempelvis för att undersöka resenärers riskbedömning samt agerande i samband med en smittsam sjukdom i Karibien. Modellen används i sammanhanget för att få en fördjupad förståelse för de psykologiska variabler som påverkat en individs beteende (Anderson *et al.*, 2020). Den nämnda studien sammanfaller med den problematik som resenärer stått inför under covid-19-pandemin och därmed kan Andersons *et al.* (2020) applicering av teorin PMT vara aktuell och intressant även för vår undersökning.

Hotle *et al.* (2020) har applicerat PMT i sin studie om amerikaners förhållningssätt gentemot resor under covid-19. Genom att undersöka individernas riskperception, delvis utifrån PMT, har de kunnat påvisa hur riskens hotbedömning har mynnat ut i ett agerande. Således har PMT bidragit till att begripa individernas slutliga agerande och hur de har resonerat sig fram till sitt beslut (Hotle *et al.*, 2020, s. 7). Det är således en beprövad metod som vi anser är relevant för att undersöka individers riskperception i samband med sina resor.

PMT illustreras även av Ritchie, Chien och Watson (2014), då författarna tar upp hur PMT kan hjälpa till att fylla det gap som finns kring risker kopplat till resande. Författarna menar att tidigare forskning i ämnet har huvudsakligen fokuserat på riskfaktorer som är kopplade till en

specifik destination eller resa, eller kopplade till resenärers demografiska särdrag, mindre fokus har däremot lagts på de psykologiska aspekter som kan komma att påverka riskbedömning. Ritchie *et al.* (2014) använder således PMT tillsammans med ytterligare en modell inom hälsorelaterad riskuppfattning för att förtydliga de psykologiska aspekterna kopplade till risker och resande. För vår studie är dock PMT av mest relevans och fokus kommer därmed att ligga enbart på den. Det psykologiska perspektiv som PMT fokuserar på bidrar således till aspekter som tidigare forskning inte hanterat och därmed kan modellen bidra till ytterligare förståelse för risk kopplat till resor (*ibid.*).

Likaså Wang *et al.* (2019) har använt sig av PMT för att förklara hur och varför individer agerar i syfte att skydda sig från hälsorelaterade risker. Även de poängterar att tidigare forskning saknar fokus på individens egna uppfattning av hälsorisker i samband med en resa, samt en avsaknad av hur individer agerar för att säkerställa sin hälsa under en pågående resa. Författarna menar att PMT involverar de aspekter som tidigare forskning saknar. De ställer sig trots detta kritiska gentemot tidigare studier som använt sig av PMT, då dessa studier enbart fokuserat på delar av modellen, vilket leder till en begränsad förståelse av individers riskbeteende. Med denna kritik i åtanke kommer vår undersöknings applicering av PMT ske i enlighet med Wangs *et al.* (2019) inrådan att använda hela modellen för största möjliga förståelse för fenomenet. Genom att inkludera alla delar av modellen strävar vi efter att tydliggöra individens fulla resonemang kring covid-19 som ett potentiellt hot, och således möjliggöra att ytterligare vinklar av fenomenet kan belysas med hjälp av PMT.

4. Analys av empiriskt material

I följande avsnitt presenteras empirin och analyseras med hjälp av Protection Motivation Theory. Analysens struktur följer beståndsdelarna i teorin där vi redogör för empirin i varje steg, för att sedan sammanfatta detta i ett sista steg av avsnittet.

4.1 Hotbedömning

4.1.1 Allvarlighetsgrad

Allvarlighetsgraden bedöms enligt vår definition utifrån PMT vara den oro eller rädsla våra intervjupersoner känner kring viruset kopplat sina resor och även virusets negativa effekter på hälsan. Våra intervjupersoner har i stort sett uttryckt liknande resonemang i deras bedömning av covid-19:s allvarlighetsgrad. Trots det faktum att de flesta av dem inte är oroliga för virusets eventuella negativa hälsoeffekter för egen del, har det däremot framkommit en allvarlighet i det faktum att andra individer kan råka illa ut. Denna oro gäller dels intervjupersonernas anhöriga, dels personer som intervjupersonerna inte har en personlig koppling till.

IP7 uttrycker oron för att en vän skulle drabbas negativt av covid-19 i samband med en resa de hade inplanerat tillsammans med ett större sällskap;

[...]det här resonemanget uppkom på grund av att han [vännen] tillhörde riskgruppen och vi kände väl oss också osäkra, så vi ställde ju upp på det direkt, att boka om [...] och det hade vi gjort även om vi inte hade fått tillbaka pengarna eller haft möjlighet att boka om, kan jag säga. Då hade det fått frusit inne helt enkelt (IP7, 14/4-20).

IP7:s uttalande belyser allvaret intervjupersonen ser i viruset och att det inte är värt att resa då det kan orsaka stora personliga konsekvenser för dem. Samma avvägning gjordes när IP9 skulle

åka på en weekendresa till London med sin vän; [...] om någon nyser i närheten av henne [vännen] så kommer hon att få en förkylning, så är det alltid. Så när det här inte verkade vara det bästa för människor, så började vi bli extra försiktiga [...] (IP9, 14/4-20). Insikten båda intervjupersonerna fått om att viruset kan skada en nära anhörig blev en anledning till att de valde att inte åka på sina respektive resor. Utifrån vår definition av allvarlighetsgraden från PMT betyder detta att de ser en allvarlighet i covid-19 som en potentiell hälsorisk. De uttrycker även en rädsla inför osäkerheten kring viruset och vilka konsekvenser det kan medföra. Vidare uttrycker IP9 att covid-19 upplevs så pass allvarlig att denne är villig att ändra sitt beteende för att skydda andra individer i samhället och inte bara sina anhöriga; [...] man måste ta någon form av samhällsansvar i det och liksom tänka att nej, det handlar inte bara om mig, det handlar om alla människor jag träffar (IP9, 14/4-20). Detta uttrycker även IP14 som säger att det finns en risk att vara smittbärare utan att veta om det vilket gör det viktigt att inte resa i denna situation; [...] det är väldigt svårt att veta om man faktiskt har varit smittad eller är smittad, då vissa inte uppvisar några symtom alls. Så att det handlar väl mycket om medmänsklighet egentligen [...] (IP14, 16/4-20). Även här uttrycks en rädsla som visar på virusets allvarlighetsgrad då intervjupersonerna har förstått att fler än de själva drabbas och att de har en förståelse för andras hälsa i situationen. En tolkning vi gör är att allvarlighetsgraden även kan påverkas av en förståelse för andra människors rädsla för de negativa hälsoeffekter de kan drabbas av till följd av covid-19. Detta kan alltså öka allvarlighetsgraden för dessa intervjupersoner.

En del av våra intervjupersoner har nämnt att de har haft svårt för att förstå allvaret i situationen men har ändrat uppfattning när covid-19 på ett eller annat sätt kommit dem närmre; [...] och sen så när vi skulle handla mat att äta på resan, kvällen innan så såg jag att det var väldigt urplockat i matbutikerna hemma och då blev det ganska påtagligt [...] (IP15, 16/4-20). Även IP18 nämner att hotet upplevdes närmare genom en uppenbarelse i samband med en resa till Uppsala från Åre. IP18 beskriver att de nya intrycken resan gav stärkte dennes uppfattning kring allvarlighetsgraden; [...] när vi kom till Uppsala såg vi folk direkt som gick med munskydd och grejer så man har ju fattat att det har varit en större grej här nere än vad det har varit uppe hos oss (IP18, 20/4-20). De ovan nämnda intrycken hos intervjupersonerna kan tolkas ha bidragit till

att skapa en allvarligare bild gentemot covid-19, eftersom intervjupersonerna behövt hantera intryck som generellt inte tillhör det vardagliga livet för dem. Detta kan ha bidragit till en större rädsla och oro inför viruset och därmed påverkat deras allvarlighetsgrad enligt PMT (Anderson *et al.*, 2020, s. 44; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

4.1.2 Sårbarhet

Enligt vår definition av PMT likställs sårbarheten med rädslan att själv bli sjuk, att någon i ens närhet ska bli sjuk samt rädslan att vara en bidragande faktor till smittan i samhället. Gällande den sårbarhet som våra intervjupersoner har uttryckt i samband med covid-19 och sina planerade resor har vi funnit bevis för olika varianter. Det finns en oro bland en del av våra intervjupersoner kring att själva bli smittade av covid-19. Den oron uttryckte IP7, som även var vår äldsta intervjuperson (65 år); *[...] nu är man ju inte över 70 då men... Man ser ju hur många som ligger inne på intensivvårdsavdelningarna och huvuddelen utav dom är ju mellan 60 och 69* (IP7, 14/4-20). Oron har alltså uttryckt sig i hur stor risk intervjupersonen upplever att det är för denne att bli allvarligt sjuk av viruset. Utöver åldersfaktorn, som IP7 uttrycker oro för, har rädslan varit störst hos de intervjupersoner som tillhör en riskgrupp; IP19 uttalade sig om oron att bli smittad; *[...] jag tillhör ju då riskgrupp, då jag tar mediciner som gör att jag fått nedsatt immunförsvar och har astma [...]* (IP19, 20/4-20). Oron som uttrycks i samband med ovan nämnda yttranden är i enlighet med PMT och den sårbarhet som kan upplevas vid en hotbedömning. Denna sårbarhet kan på så sätt skapa en rädsla som influerar hotbedömningens styrka (Anderson *et al.*, 2020, s. 44; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

En stor andel av våra intervjupersoner säger sig inte vara rädda för att själva bli smittade av viruset men finner trots det andra anledningar att känna sig sårbara inför situationen. Flera känner sig sårbara som en direkt konsekvens av rädslan att någon närstående, som tillhör en riskgrupp, skulle smittas av viruset IP13 uttrycker sin oro; *[...] två utav familjemedlemmarna tillhör ju en riskgrupp och man är ju såklart väldigt, väldigt oroad för vad som kommer hända ifall de eventuellt får smittan eller vad som kommer hända ifall dom inte få ta sig ut eller liknande [...]* (IP13, 15/5-20). Ovissheten IP13 belyser ger uttryck för en rädsla i form av den

maktlöshet hen upplever inför situationen. Därmed kan maktlöshet vara en faktor som bidrar till individens rädsla och således går intervjupersonernas reflektioner i enlighet med PMT:s förklaring av sårbarhet (Anderson *et al.*, 2020, s. 44; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

En annan form av maktlöshet uttrycks av flera intervjupersoner som nämner en oro för att inte kunna åka hem från resmålet. Oron över att placeras i karantän i ett främmande land har därmed visat sig vara ett skäl att känna sig sårbar som resenär. IP5 exemplifierar detta genom att uttrycka sin sinnesstämning över situationen; *Det var väl min största oro, att vi skulle åka iväg och sen bli satta i karantän, bli inlåsta på ett hotell någonstans, det skulle ju varit jättejobbigt och tråkigt* (IP5, 14/4-20). Även här uttrycks den maktlöshet våra intervjupersoner tycks finna i flera situationer kopplade till covid-19 i samband med sina resor. Maktlöshet skulle därmed kunna bidra till en rädsla, vilken enligt PMT bidrar till en känsla av sårbarhet och därmed stärker hotbedömningen hos individerna (Anderson *et al.*, 2020, s. 44; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

Den uppfattade sårbarheten har även påvisats hos flera intervjupersoner i viljan att ta ett samhällsansvar. Exempelvis IP10 uttrycker; *Man tänker väl både på sig själv och andra egentligen [...] man får ju alltid lite dåligt samvete om man känner sig lite sjuk, så får man ju försöka hålla sig borta och hålla sig ren* (IP10, 14/4-20). IP10 uttrycker här en oro för att orsaka någon annans insjuknande i covid-19. Sårbarheten kan även tolkas som en rädsla för covid-19 ur ett samhällsperspektiv och hur intervjupersonen inte vill bli en del av den smittspridning som råder vilket är i enlighet med vår definition av sårbarhet i PMT. IP4 ger ett liknande exempel i sitt resonemang;

[...][min partner] och jag hade inte åkt, det kan jag säga, när jag tänker efter, jag förstår också hur folk resonerar. [...] nej men det hade vi inte då hade vi känt att det ska man inte göra, och av egen oro att bli smittad själv, eller att föra vidare till den äldre generationen och så vidare. De vanliga skälen, det tror jag lätt hade varit styrande faktiskt (IP4, 9/4-20).

Även i IP4:s fall tycks sårbarheten grundas i viljan att göra *det rätta* och följa rekommendationerna, i detta fall att inte resa under covid-19-pandemin. Därmed kan *det rätta* valet anses vara normgivande, och sårbarheten som IP10 och IP4 uttrycker kan tolkas finnas i deras samvete och viljan att göra som andra. Sårbarheten kan därför tolkas vara en solidarisk fråga som bidrar till hotbedömningen, vilket går i linje med samhällsperspektivet i vår definition av sårbarhet utifrån PMT.

Om det finns tydliga tecken på sårbarhet hos ovan nämnda intervjupersoner finns det emellertid inga tydliga tecken på sårbarhet hos andra. Dessa intervjupersoner reflekterar över den avsaknad av oro de känner och har liknande tankar kring varför de inte känner särskilt stor oro och sårbarhet inför situationen. De säger sig inte vara personer som oroar sig i onödan för det som ännu inte hänt och som kanske inte heller kommer att hända, IP15 exemplifierar detta genom att uttrycka följande; *Jag är faktiskt inte orolig över huvud taget, och det kanske är någon form av självdistans eller avskärmning från det... det tar bara onödigt energi att tänka på hemska saker som kan hända [...] (IP15, 16/4-20)*. Därmed har vi funnit belägg för att vissa intervjupersoner inte uppfattar sårbarhet enligt vår definition utifrån PMT, och att de fattar beslut om sitt agerande baserat på andra grunder. IP11 (15/4-20) är också ett bra exempel på detta som uttrycker att enda anledningen till att dennes resa inte fullföljdes som planerat var på grund av att landet stängde sina gränser, annars hade resan genomförts.

4.1.3 Vinning

Enligt vår definition av PMT bedöms vinningen utgöras av de fördelar intervjupersonerna ser i att inte anpassa sitt agerande och därmed åka på sin resa. Flera av våra intervjupersoner har uttryckt betydelsen av att få åka iväg på en semesterresa för att få avkoppling och miljöombyte. Detta uttrycker IP15 explicit och utgör därmed ett tydligt exempel av för våra intervjupersoners generella resonemang kring resans syfte;

Det är betydelsefullt i termer av att man kan komma till en plats som för mig och min familj ligger oss nära och kärt, få ett miljöombyte [...] och bli en del av något sådant istället, något lite mer lättsammare sammanhang än vad vardagen är hemma (IP15, 16/4-20).

IP15 lägger stor vikt vid att få ett miljöombyte och känslan att få njuta av ett lättsammare sammanhang än hemma. Intervjupersonen valde i sista stund att inte resa med planet som gick till sitt resmål på grund av känslan att semestern inte hade varit densamma när covid-19-utbrottet resulterade i restriktioner i landet. Detta hade tvingat IP15 och dennes sambo till beteendemässiga förändringar som därmed kan uppfattas som mindre lättsamma: [...] *då kände vi att det blir ju ingen semester att vara där nere om man får gå ut en gång om dagen och då att gå ut bara för att handla [...]* (IP15, 16/4-20). Genom PMT menar vi att IP15 bedömer att kravet att förhålla sig till regler reducerar känslan av avkoppling. Därmed kunde inte den vinning som associerats med resmålet uppnås i de förhållandena som rådde i landet den tiden resan skulle äga rum.

Flera av våra intervjupersoner hade resor inbokade för att hälsa på familj, vänner och partners. I många av dessa fall verkar själva resmålet i sig uppfattas som mindre viktig då vinningen med resan snarare var att få tid med sina anhöriga. En av våra intervjupersoner skulle resa till Taiwan för att möta sin partner som annars bor på en annan kontinent. Nedan uttrycks vikten av att kunna träffas fysiskt och hur distansen fortfarande är påtaglig genom telefonen eller datorskärmen;

Det som är svårt är ju att nu ställde vi in oss på att det skulle bli två och en halv månad ifrån varandra, så kanske det blir sex [månader], och det är ju tungt. Just för den mentala inställningen om man inte får ett stöd av en annan person som inte finns på det sättet (IP6, 14/4-20).

Uttalandet belyser det stöd som IP6 vinner av att få träffa sin partner fysiskt och att den mentala inställningen påverkas av känslan av att veta att de befinner sig på ett stort avstånd från varandra under en längre tid än tidigare planerat. Vinningen IP6 ser i kombination med längtan efter sin partner skulle därmed kunna minska sannolikheten att hen anpassar sitt agerande, i enlighet med PMT (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

Andra intervjupersoner tycks se sina resmål som ett sätt att känna sig fria att kunna åka var de vill, när de vill. Resmålet i sig uttrycks trots detta inte vara det huvudsakliga syftet, men hjälper dem att uppnå en känsla av gemenskap och i vissa fall även trygghet, som hade varit svårare att uppnå hemma. IP16 uttrycker detta genom att säga att denne upplever en klaustrofobisk känsla av att veta det inte är möjligt att resa dit hen vill för tillfället. Syftet med IP16:s resa var att åka till familjen som bor i Skåne som ligger på långt från nuvarande boendeort, Lycksele:

Jag tror att det påverkade mig mer, just för att jag har flyttat ganska långt ändå, till ett ställe som jag visste att det skulle bli lite ensamt och det skulle vara långt ifrån många, redan från början [...] så fick man ju en klaustrofobisk känsla (IP16, 16/4-20).

Uttalandet belyser att även om resan i sig inte bedöms som viktig kan vinningen av att inte känna sig fast på ett ställe, samt vinningen av att få träffa sin familj, påverka bedömningen av hur stor betydelse resan har för intervjupersonen. Därmed kan resan bidra till möjliggörandet av en viktig händelse och således även ses som en vinning att genomföra utifrån PMT, vilket i sin tur potentiellt påverkar individens hotbedömning (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154). Liknande resonemang framkommer av IP19 som poängterar att det inte är resmålet i sig, utan det symboliska värde resan hade inneburit, som är det viktiga. Detta framkommer när intervjupersonen beskriver att resan hade varit; [...] *ett väldigt fint sätt att avsluta Uppsalakapitlet på, så den är jag lite ledsen över faktiskt* (IP19, 20/4-20). För IP19 är symbolvärdet likställt med den emotionella vinning som enligt PMT bidrar till en lägre hotbedömning (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154).

Några av intervjupersonerna har haft resor inbokade genom arbetet, dessa resor har följt en tydlig röd tråd i vad som anses vara vikten av att kunna resa inom sitt arbete. Samtliga av de intervjupersoner med inplanerade jobbresor uttrycker att det finns en vinning i att kunna träffa utländska kollegor och kunder. Två av våra intervjupersoner exemplifierar detta;

Gänget nere i Holland är ju ungefär 25 personer, när man är där nere på plats, då kan man springa runt och knacka folk på axeln och titta på prylar och få, upplever vi då, ohyggligt mycket gjort på de här två dagarna som man kanske är

ner. [...] Så att vi har väl upplevt det som att det har varit en nödvändig del av hur vi arbetat tidigare (IP4, 9/4-20).

IP4 poängterar att resor har varit helt nödvändigt för deras tidigare arbetssätt, men tycks trots allt inse att i vissa fall kan det vara mer av en vana snarare än en nödvändighet att vara på plats på kontoret i Holland. Dock fortsätter IP4 med att understryka hur viktigt det är att befinna sig på samma plats som kunderna för att kunna arbeta in nya relationer. Därmed kan vinningen, enligt vår definition, ses som fördelen med att träffas i verkligheten. Vikten av fysiska möten belyses även av IP12 (15/4-20) som beskriver att det är helt avgörande för sitt företags relationsbyggande, både med utländska kollegor men också med externa kunder. IP12 menar att alternativet (digitala möten) försvårar möjligheten att exempelvis följa upp på tonlägen eller ansiktsuttryck, vilket i sin tur hämmar dialogen. Därmed menar vi att intervjupersonen upplever vinningen, enligt PMT (Floyd *et al.*, 2000, s. 410; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154), genom dessa relationer som en större anledning att kunna utföra sitt faktiska arbete.

En av våra intervjupersoner, IP19, skulle flytta utomlands under våren vilket krävde en flygresor. IP19 resonerar kring detta och uppvisar en medvetenhet om att det kan anses vara tvivelaktigt att resa under covid-19-pandemin, men rättfärdigar ändå sitt beslut; *[...] jag har ju isolerat mig i snart en och en halv månad, så jag känner att jag personligen inte är någon smittfaktor och därför känner jag att det är okej att resa (IP19, 20/4-20).* I det här sammanhanget kan flytten tolkas som den vinning IP19 får av resan, och att den är större än hotets allvarlighetsgrad och den upplevda sårbarheten i enlighet med PMT (Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 154). Därav väljer IP19 att genomföra resan trots en medvetenhet kring det riskabla med beslutet.

4.2 Hanteringsbedömning

4.2.1 Agerandets effektivitet

När det gäller uppfattningen om det anpassade agerandets effektivitet för att skydda sig från fara, i detta fall att inte genomföra sin planerade resa, resonerar våra intervjupersoner lite olika. Några av intervjupersonerna belyser oron för den egna, eller andras, hälsa som en viktig faktor till

varför resan ställs in. IP7 uttrycker det som att; *Hälsan är viktigare än pengarna i det här läget* (IP7, 14/4-20) och poängterar att resan hade ställts in även om det inte funnits några restriktioner mot att resa, just för att oron över smittan var stor. Också IP2 (7/4-20) resonerade i samma bana gällande sin träningsresa, där hela sällskapet fattat beslutet att inte resa redan innan restriktionerna kom. Även detta var på grund av oro för sin egen och andras hälsa. Vi fann också belägg för att vissa intervjupersoner valde att ställa in resan oavsett restriktioner enbart på grund av oro för sitt sällsks hälsa. IP9 förklarade det avgörande skälet till att de valde att inte resa; *Hälsofaktorn, helt klart, det kändes alldeles för risky, [...] hon [vännen] var väldigt orolig för sin skull och jag var orolig för hennes skull så vi sa det; nej men det är jättedumt att riskera någonting [...]* (IP9, 14/4-20). Därmed stärker uttalandet att det anpassade agerandet ses effektivt för att skydda sig själv och andra från fara, utifrån vår applicering av PMT. Många uttrycker sig även i termer av att det anpassade agerandet görs av medmänsklighet, och att intervjupersonerna resonerar utifrån ett större perspektiv, som nämnts tidigare. IP14 poängterar att hen anpassat sitt agerande och valt att inte resa oberoende av restriktionerna, men inte specifikt på grund av sin egen hälsa; *[...] för mig, min del så känner jag att det är ju en medmänsklig grej som man gör* (IP14, 16/4-20). Baserat på uttalandena från ovan nämnda intervjupersoner är det därav möjligt att utifrån PMT konstatera att det anpassade agerandets effektivitet avgörs bland annat av hur väl individen anser att det förmår skydda sig själv och andra från risk. Önskan om ett skydd mot risken uttrycks både gentemot sig själv, men även mot andra personer i intervjupersonens direkta närhet samt utanför sitt kontaktnät. Således anser de nämnda intervjupersonerna att sitt agerande är effektivt, utifrån PMT (Floyd *et al.*, 2000, s. 410-411; Prentice-Dunn & Rogers, 1986, s. 155).

Vi fann också exempel som visade på ett annat resonemang. Några intervjupersoner menade att de hade valt att resa om det inte hade funnits några restriktioner. IP11 fick sin resa ofrivilligt inställd på grund av restriktioner och resonerar; *I annat fall så hade vi absolut åkt även om det hade kanske varit lite tvivelaktigt om vi borde ha gjort det [...]* (IP11, 15/4-20). Uttalandet belyser att IP11 hade genomfört sin resa om inte resmålet hade stängt sina gränser, men det påvisar också en medvetenhet kring att valet är riskfyllt. Utifrån PMT skulle det anpassade agerandet kunna upplevas som effektivt, men då IP11 personligen inte befinner sig i riskgrupp

kan det tolkas som ett otillräckligt skäl att välja bort resan om det hade varit möjligt att åka. Liknande resonemang förs av IP10; [...] *vi trodde väl att man kanske kunde komma undan om man var försiktig, att det inte var större chans att få någonting utomlands än hemma [...]* Men ja. *Vi skulle ha chansat i alla fall* (IP10, 14/4-20). Uttalandet belyser att IP10 planerade att resa om det hade varit möjligt, och att denne i så fall skulle ha vidtagit försiktighetsåtgärder för att inte riskera att smittas, eller sprida smittan vidare väl på resmålet. IP10 uttrycker även valet att resa som en *chansning*, vilket kan tyda på att valet anses riskabelt och att det potentiellt kan utsätta sällskapet för en hälsofara. Trots detta är det möjligt att tolka att IP10 hade valt det icke anpassade agerandet, enligt PMT, om hen hade haft möjligheten att resa. Detta på grund av att intervjupersonen tror att sällskapet hade kunnat undkomma risken med smittan bara de hade varit försiktiga på resan.

Generellt har våra intervjupersoner uppvisat ett enhetligt resonemang gällande agerandets effektivitet för att skydda individen och andra mot potentiell hälsofara, i enlighet med hur Maddux och Rogers (1983), Prentice-Dunn och Rogers (1986) samt Floyd *et al.* (2000) beskriver PMT. Därav finns det ett mönster som påvisar att agerandet hade vidtagits även om restriktionerna inte stoppat dem från att resa, med undantag för några få exempel som påvisats ovan.

4.2.2 Självförmåga

I många fall ligger inte beslutet att resa i individens händer på grund av omständigheter bortom individens kontroll, exempelvis stängda landsgränser och konkurshotade flygbolag *etcetera*, vilket tvingat intervjupersonerna att välja det anpassade agerandet. Därför har inte intervjupersonerna någon större självförmåga att påverka situationen. Den uppfattade självförmågan har i denna undersökning därför analyserats i termer av hur viktig resan ansågs vara för respektive intervjuperson.

Som nämnt ovan hade några av våra intervjupersoner en inplanerad jobbresa som fått ställas in eller skjutas upp på grund av covid-19. I dessa fall är vinningen stor i att kunna resa i jobbet,

särskilt när det handlar om kundmöten och relationsbyggande. På grund av resans relevans för att utföra vissa arbetsuppgifter kan självförmågan också sägas vara låg i detta sammanhang. Exempelvis IP12 beskriver resandets betydelse för det projekt hen arbetar med just nu; *Det hade inte gått att köra projektet på det viset vi har gjort i den hastigheten vi har gjort om vi inte hade kunnat resa och träffats i vår* (IP12, 15/4-20). Därav ställer sig IP12 skeptisk till om projektet alls varit möjligt att genomföra om covid-19 spridit sig över världen i ett tidigare skede, vilket hade inneburit att hen inte hunnit etablera relationer med utländska kollegor och kunder. Självförmågan kan därmed tolkas vara låg, då konsekvenserna av att inte resa hade blivit betydande för IP12:s arbete. Även IP13 ställs inför betydande konsekvenser av att inte kunna genomföra sin inplanerade jobbresan. Syftet var att få upplärning för att ta över arbetsuppgifter från en kollega. Upplärningen behövde göras på plats på företagets huvudkontor i Tyskland; *Mitt syfte krävde lite att jag behövde nätverka med rätt personer nere på huvudkontoret och få en träning öga mot öga [...]* (IP13, 15/4-20). På grund av oro att inte kunna resa hem från Tyskland valde företaget att skjuta upp jobbresan. Detta i sin tur ledde till att IP13:s arbete hämmades av covid-19-pandemin. Detta ses som ett exempel på låg självförmåga då arbetet inte kan fortgå som planerat om jobbresan inte kan genomföras.

Andra resonemang kan tolkas ha en högre självförmåga då syftet med resan varit möjligt att uppnå utan att resa. Exempelvis beskriver IP11; *[...] vi löste ju det ändå, vi hade kul ändå, vi drog iväg och spelade paintball, hade massa lekar ute i sommarstugan så att, vi hade kul ändå och det blev ju minnesvärt ändå [...]* (IP11, 15/4-20). Uttalandet påvisar att sällskapet kunde uppnå syftet med resan, svensexa för en vän, genom olika aktiviteter lokalt istället. Utifrån PMT ses därmed självförmågan som hög (Anderson *et al.*, 2020, s. 44), då IP11 med sällskap resonerade att resan i sig inte var central för syftet.

Även IP15 berättar om att hen och sitt sällskap kunde uppfylla sitt syfte med resan genom att resa inrikes i Sverige istället för att resa till Spanien; *[...] vi hade en jättebra semester ändå, det var minst lika bra som om vi hade åkt ned dit [...]* (IP15, 16/4-20). Den inplanerade resans betydelse, och huruvida intervjupersonerna kunde uppnå resans syfte utan att kunna åka,

representerar här alltså deras respektive självförmåga att välja det anpassade agerandet. Detta trots att de i allra flesta fall inte hade alternativet att resa. Som nämnt ovan visade det sig att en av våra intervjupersoner hade möjligheten att resa med flyg trots pandemin, och valde dessutom att resa då hen skulle flytta utomlands (IP19, 20/4-20). Detta kan i detta sammanhang tolkas som att denne hade en låg självförmåga att agera anpassat, och detta i kombination med vinningen som resan innebar gjorde att motivationen blev större att välja det icke anpassade agerandet.

Några av våra intervjupersoner beskrev en stark social vinning av möjligheten att kunna resa med flyg, något som de gått miste om i samband med covid-19-utbrottet. IP6 beskriver att sin relation hänger på att kunna resa, och att; *Syftet med resan var ju att träffas, så det går ju inte att uppnå [...] (IP6, 14/4-20)*. Därmed har IP6 inte kunnat träffa sin partner som bor på en annan kontinent, vilket har lett till att syftet inte gick att uppnå. Också detta kan, enligt PMT, tolkas som att självförmågan är låg då IP6 värderar möjligheten att kunna resa högt eftersom det innebär att kunna träffa sin partner.

4.2.3 Kostnad

Kostnaderna för att anpassa sitt agerande för att skydda sig och andra från risker har vi analyserat som en monetär kostnad samt det eventuella obehag eller besvär valet att inte resa skulle generera. Detta i enlighet med Floyd *et al.* (2000, s. 411) samt Prentice-Dunn och Rogers (1986, s. 155) beskrivning av kostnader i samband med att anpassa sitt agerande i PMT. När det gäller monetär kostnad har de flesta intervjupersoner påbörjat processen att få sina pengar återbetalda, men i några fall har det ännu inte skett någon utbetalning, exempelvis IP10 som beskriver sin situation; *Vi har skickat in uppgifterna för ett par veckor sedan i alla fall då, och fortfarande inte sett några pengar [...] (IP10, 14/4-20)*. Några intervjupersoner beskriver att de har fått tillbaka sina pengar utan problem, exempelvis IP1; *[...] men sen så valde de ju att ställa in typ alla flyg som går mellan alla de här länderna ju, så att då fick vi tillbaka allting (IP1, 7/4-20)*. Några intervjupersoner har däremot helt gått miste om sina pengar och har därmed tagit ställning till att den monetära kostnaden var värd beslutet att inte resa. IP17 förklarade att hen inte hade energi till att ta reda på hur det skulle bli med de betalade pengarna; *Jag tar det som en förlust (IP17,*

16/4-20). Därmed kan det utifrån PMT tolkas som att den potentiella risken med att resa vägde tyngre än förlusten av pengar.

För de intervjupersoner som fått tillbaka sina pengar, och därmed inte drabbats av en monetär kostnad, kan kostnaden istället handla om det besvär som orsakats av att inte kunna resa. IP1 beskriver att den sociala aspekten med att få resa iväg och träffa vänner väger tungt;

Men det viktiga för mig var egentligen bara att träffa mina vänner så mer än hälften av gänget träffar jag ju liksom nu, men den andra delen bor ju på annan ort, så dem kommer jag ju inte alls kunna se, så det är trist [...] (IP1, 7/4-20).

Uttalandet visade att den sociala förlusten var av stor betydelse för IP1, vilket det även var för andra intervjupersoner. Detta blev än mer tydligt när IP6 berättade om sin inställda resa; *Det påverkar mig mycket emotionellt och psykiskt, framför allt för att jag inte får träffa min partner, och det är skittrist (IP6, 14/4-20).* IP6 kan därmed tolkas ha drabbats av en stor social kostnad för att inte kunna resa, men denna kostnad i sin tur var inte tillräcklig för att den sammantagna hanteringsbedömningen skulle generera ett icke anpassat agerande.

4.3 Det slutliga agerandet

Det ska noteras att de flesta av våra intervjupersoner inte hade något val i frågan om att resa eller inte, på grund av de olika ländernas inreseförbud, och därav mynnade det slutgiltiga agerandet ut i ett anpassat agerande i de allra flesta fall. Trots detta resonerade majoriteten av intervjupersonerna att de inte hade rest om valet funnits, främst på grund av oro för den egna eller andras hälsa. Det anpassade agerandet ansågs dessutom vara effektivt för att skydda sig själv och andra från hälsorelaterad risk. Detta genererade en sammantagen hotbedömning och hanteringsbedömning som ledde till ett anpassat agerande.

Även om valet inte fanns för de allra flesta var det ändå några av våra intervjupersoner som spekulerade att de hade valt det icke anpassade agerandet och genomfört sin resa trots

covid-19-pandemin om så hade varit möjligt (IP10, 14/4-20; IP11, 15/4-20; IP16, 16/4-20). I dessa fall analyseras vinningen vara så pass övervägande att hotbedömningen blir svag, vilket i sin tur initierar den skyddsmotivation som leder till det icke anpassade agerandet. Dock är detta enbart på ett hypotetiskt plan och det går inte att med säkerhet säga hur de hade agerat om resandet hade varit möjligt. Det är enbart två av våra intervjupersoner som faktiskt hade möjligheten att resa med flyg (IP15, 16/4; IP19, 20/4) men endast IP19 valde det icke anpassade agerandet då hen reste trots covid-19-pandemin. Även i det fallet tolkar vi vinningen som starkare, vilket slutligen ledde fram till det icke anpassade agerandet.

5. Diskussion

I detta kapitel diskuteras vår undersökning i relation till tidigare forskning. Vi lyfter även undersökningens begränsningar.

5.1 Protection Motivation Theory och covid-19 i samband med resor

Denna undersökning har strävat efter att applicera samtliga delar av Protection Motivation Theory i enlighet med Wangs *et al.* (2019) diskussion, och har därmed bidragit till befintliga studier inom turism och riskperception. Det som dock måste poängteras är att självförmågan från den reviderade PMT-modellen (Maddux & Rogers, 1983) är svår att applicera i detta sammanhang, då valet att resa eller inte till stor del var utanför våra intervjupersoners kontroll. Därmed har det varit svårt att applicera alla delar av modellen på denna specifika situation, men genom att använda oss av modellens helhet har vi ändå kunnat finna mönster som kan vara betydelsefulla för individens agerande. Genom att analysera de olika delarna av teorin har vi inte bara kunnat förstå resenärers vilja att undvika riskfyllda situationer, vi har även fått en förståelse för hur risken påverkar individers ageranden i linje med vad Wang *et al.* (2019, s. 10) och Hotle *et al.* (2020) beskriver.

Något som också framkom i denna undersökning var att PMT inte förmådde fånga upp alla aspekter intervjupersonerna resonerade kring. PMT analyserar i sin ursprungliga form (Floyd *et al.*, 2000) hälsorelaterade risker som något individen vill undvika, vilket innebär att ett agerande som inte skyddar från risken ses som icke anpassat. Ur ett samhällsperspektiv antas det enligt PMT i detta scenario endast finnas *ett rätt* agerande, och det är att följa svenska myndigheters rekommendation att inte genomföra resan. Ett icke anpassat agerande hade således kunnat ses som felaktigt utifrån PMT och myndigheters rekommendationer, då det kan innebära hälsorelaterade risker. Några av intervjupersonerna i denna undersökning resonerade kring att de hade genomfört

resan om det hade varit möjligt, exempelvis IP10 (14/4-20) som beskrev att de hade rest och varit försiktiga om de hade kunnat. Det är mycket möjligt att IP10 hade kunnat undvika att sprida smittan eller bli smittad själv, om resan hade genomförts. Därför kan det vara svårt att utifrån individens perspektiv motivera varför valet att åka är det icke anpassade agerandet, såvida inte individens agerande leder till några uppenbara konsekvenser för den egna eller andras hälsa. PMT applicerat i vår undersökning kan följaktligen uppfattas ge en förenklad bild av verkligheten som inte fångar upp nyanser.

En intressant aspekt att ta upp som kan ha påverkat intervjupersonernas syn på allvarlighetsgraden och därmed hotet av covid-19 är myndigheternas rekommendationer till svenska medborgare. En antydning till det gjorde IP18 och IP6 som båda nämnde att situationens allvar ökar i takt med antalet restriktioner. Intervjupersonernas agerande och uppfattning om hotet kan därmed ha påverkats av externa intryck. Sharangpani *et al.* (2011, s. 206) lyfter en liknande aspekt då de påvisar att kunskap och förståelse om ett virus kan öka sannolikheten att följa myndigheters rekommendationer vilket därmed stärker resonemanget att svenska myndigheters rekommendationer kan ha bidragit till synen på allvarlighetsgraden hos våra intervjupersoner. Utfallet skulle därmed kunna se annorlunda ut om undersökningen genomfördes i ett annat land med andra restriktioner och förutsättningar. Värt att nämna är således att det empiriska materialet i denna undersökning samlades in under perioden 7/4-20/4 2020, vilket var under ett relativt tidigt skede av covid-19-pandemin. Intervjupersonernas resonemang kan därför ha ändrats sedan dess då pandemin vid slutskedet av denna undersökning fortfarande är aktuell.

5.2 Avslutande diskussion

Genom den analytiska genomgången har det kunnat konstateras att svenskars förhållningssätt gentemot risk i samband med sina inplanerade flygresor under en pågående pandemi har stärkt tidigare forsknings resonemang. Exempelvis Korstanje (2011) och Goodwin *et al.* (2010) belyser hur större händelser i likhet med terrorattentat eller andra riskfyllda situationer har potentiell

negativ påverkan på individens beslut om att genomföra en flygresa, vilket framkom även i vår undersökning.

Tidigare forskning har till stor del studerat fenomenet ur ett kvantitativt perspektiv (Goodwin *et al.*, 2010; Leggat *et al.*, 2010; Aro *et al.*, 2009), och därmed anser vi att de inte lyckats fånga förståelsen och individernas subjektiva uppfattningar kring en pågående pandemis påverkan på flygresor. Dessutom diskuterar några av forskarna att deras studier genomförts på ett hypotetiskt plan, vilket innebär att respondenterna fått besvara frågor av en spekulativ karaktär - hur de *tror* att de hade agerat. Detta gör att det är svårt att avgöra hur stort mått av verklighetsförankring studiernas svar innefattar (Sadique *et al.*, 2007; Sharangpani *et al.*, 2011). Liknande begränsning har även denna undersökning då intervjupersonerna ibland fått resonera kring sitt agerande om det hade varit möjligt att åka, vilket det i de allra flesta fall inte var vid tidpunkten för deras resor. IP15 var den enda, tillsammans med IP19, av våra intervjupersoner som faktiskt ställdes inför valet att åka som planerat eller inte. Detta gör det svårt att veta hur resterande av våra intervjupersoner hade agerat om de hade ställts inför valet att resa eller inte, utöver deras spekulationer i hur de tror sig hade agerat. Några av våra intervjupersoner beskrev att de med säkerhet hade rest trots covid-19-pandemin om restriktionerna och inställda flyg inte hindrat dem (IP10, 14/4-20; IP11, 15/4-20; IP16, 16/4-20), men det är även här svårt att spekulera kring hur de faktiskt agerat i ett scenario där resor hade varit möjliga.

Aros *et al.* (2009) studie genomfördes en tid efter att deras respondenter rest, under utbrottet av fågelinfluensa. Att genomföra en studie retrospektivt kan påverka resultatet negativt då respondenternas utsagor är en färskvara. En styrka med vår undersökning är att den genomförts under våren 2020 då covid-19 var en högaktuell och pågående pandemi runt om i världen. Detta innebär att undersökningen har kunnat bidra med en unik ögonblicksbild av hur svenskar resonerar om risker i samband med sin flygresa direkt under en pågående pandemi.

Vår undersökning stärker också Aros *et al.* (2009) studie där de funnit en skillnad mellan de resenärer som reser i nöjes- eller rekreationssyfte, och de som reser i arbetet. Aro *et al.* (2009)

diskuterar att den hedonistiska känslan och längtan som infinner sig inför en nöjesresa kan medföra att resenären inte vill ge upp resan, trots en hälsorelaterad risk. Den hedonistiska känslan av att få resa iväg till en annan plats var något som diskuterades av några av våra intervjupersoner. De intervjupersoner vars påverkade resor var arbetsrelaterade lyfte ingen sådan oro, utan upplevdes mer accepterande över situationen. Även detta stärker Aros *et al.* (2009) studie som påvisade liknande mönster.

I vår undersökning resonerade intervjupersonerna kring covid-19:s allvarlighetsgrad och bedömde den generellt hög i koppling till sin och andras hälsa. De som uttryckte sig på det viset uppgav också att de hade följt rekommendationen att inte resa även om det hade varit möjligt. Sharangpani *et al.* (2011, s. 206) diskuterar utifrån sin studie att en ökad kunskap om en pandemi kan öka sannolikheten för att resenärer följer rekommenderade åtgärder för att minska smittspridning. Vidare belyser Abdullah *et al.* (2004, s. 108) att hur individen förhåller sig till sina mobilitetsmönster kan ha stor påverkan på hur ett virus har möjlighet att sprida sig. Detta innebär att individers kunskap kring smittspridning i kombination med förändrade mobilitetsmönster kan bidra till en minskad spridning av ett virus. Därmed stärker vår undersökning och våra intervjupersoners agerande att inte resa, på grund av en ökad hälsorisk, Sharangpanis *et al.* (2011) och Abdullahs *et al.* (2004) diskussion.

6. Slutsats

I detta avslutande avsnitt redogör vi för de slutsatser undersökningen har genererat och därmed även besvara frågeställningen; Vad har svenskar för förhållningssätt gentemot risker i samband med sina inplanerade flygresor under en pågående pandemi?

Syftet med denna undersökning har varit att bidra med en ökad förståelse för svenskars förhållningssätt gentemot risker i samband med sina inplanerade flygresor under covid-19-utbrottet. Undersökningen har genomförts med hjälp av kvalitativa intervjuer med utvalda individer bosatta i Sverige. Materialet har sedan analyserats med hjälp av Protection Motivation Theory för att med understöd av den avgöra hur individen skattar den potentiella risken med covid-19 och hur detta har lett fram till ett agerande. Det undersökningen fann var att covid-19:s allvarlighetsgrad skattades högt av intervjupersonerna. Detta av bland annat oro för sin egen eller andras hälsa, både i intervjupersonens direkta närhet men också för andra i samhället i stort. Undersökningen visade också en betydande tro på att det anpassade agerandet hade förmåga att skydda sig själv och andra från hälsorelaterad risk. Många av intervjupersonerna svarade även att de inte hade rest om möjligheten hade givits dem just på grund av oro för sin egen, men främst andra individers, hälsa och vilka negativa effekter viruset kan medföra.

Hotbedömningen utgjordes också av en värdering av individens upplevda sårbarheten, där många intervjupersoner uppgav att de inte var specifikt oroliga över att själva drabbas av covid-19, men att oron att någon i dennes närhet skulle drabbas var stor. Några intervjupersoner resonerade även kring oron att potentiellt vara en bidragande faktor till smittspridning i samhället. Inom definitionen för sårbarhet lyftes också de resonemang som berörde rädslan att fastna på destinationen och inte kunna resa hem som planerat, vilket också angavs som en anledning att

inte fullfölja resan. De nämnda aspekterna vägdes mot den vinning intervjupersonerna uppgavs få av att resa trots pandemin. Vinningen utgjordes bland annat av de sociala aspekter resan skulle ha inneburit; att träffa anhöriga som bor på annan ort eller i ett annat land. I många fall resonerade intervjupersonerna att det var tråkigt att inte träffas som planerat, men att det kommer vara fullt möjligt att genomföra i framtiden. Vinningen utgjordes även av den möjlighet till miljöombyte och avkoppling som resan kan innebära. Även här resonerade intervjupersonerna att avkopplingen inte hade blivit densamma i samband med covid-19 och de följer viruset fört med sig. Intervjupersonerna valde därför att uppnå syftet på annat sätt, alternativt att skjuta upp resan till ett senare tillfälle. Därmed uppfattades inte vinningen som tillräckligt avgörande för att överväga allvarlighetsgraden och sårbarheten, bortsett från i de fall där intervjupersonerna uppgav att de *hade* rest om det hade varit möjligt.

Det anpassade agerandets effektivitet skattades av intervjupersonerna utifrån hur väl de ansåg att agerandet skulle skydda individen och andra från hotet, covid-19. Även här diskuterades oron för sin egen och andras hälsa som en avgörande faktor för att välja det anpassade agerandet, vilket tyder på att detta anses vara effektivt. Självförmågan analyserades i termer av hur viktig resan ansågs vara för intervjupersonerna, och huruvida syftet med resan gick att uppnå trots inställd resa. En del av intervjupersonerna hade möjligheten att uppnå syftet utan att resa som planerat. I dessa fall genomfördes en kortare resa inom landet som substitut, därmed uppskattades självförmågan hos dessa intervjupersoner som hög. En del av våra intervjupersoners syfte var att träffa vänner, familj eller partner, men eftersom resan inte kunde genomföras kunde därmed inte syftet uppnås och självförmågan skattades som låg. Gällande de intervjupersoner vars jobbresor ställdes in var resans syfte svårt att uppnå, och i vissa fall hade därmed arbetet svårt att fortlöpa som planerat. Värt att återigen understryka är att de flesta av våra intervjupersoner inte hade något val gällande att resa eller ej, då resorna ställdes in av flygbolagen. Därmed är det svårt att avgöra huruvida individens självförmåga skulle vara låg eller ej, vid ett scenario då de hade ställts inför möjligheten att resa.

Kostnaden analyserades som monetär samt emotionell och social. Den monetära kostnaden analyserades i termer av de pengar intervjupersonerna hade lagt ut för sin resa. De flesta av dem hade påbörjat processen att få tillbaka sina pengar för flyget. En del hade gått igenom hela processen och därmed fått tillbaka pengarna, medan andra fortfarande väntade på ett beslut. En del av intervjupersonerna ansåg de utlagda pengarna för resan som en förlust och valde att inte ödsla energi på att få tillbaka dem. Kostnaden analyserades även i termer av den emotionella och sociala förlust som intervjupersonerna upplevde vid inställd resa, där kostnaden kunde analyseras som stor i de fall där huvudsyftet med resan var att träffa sina anhöriga.

Utifrån PMT kan det konstateras att förhållningssättet svenskar har gentemot risker i samband med sina inplanerade flygresor under pågående pandemi är att den egna eller andras hälsa, i de allra flesta fall, är mer värd än den vinning resan hade genererat. I dessa fall skattades hälsan högst och de kostnader som en icke genomförd resa kan innebära kan ses som knappa, alternativt värda att ge upp för hälsans skull. Det har också framkommit andra anledningar att inte resa, där covid-19 endast ansågs vara ett marginellt hot för hälsan. Där grundades beslutet på de uppostringar som potentiellt hade behövt göras under resan; anpassning till rekommendationer och karantänvistelse i ett främmande land. I några fall hade intervjupersonerna uppfattningen om att resan i sig inte hade inneburit en större risk för dem än att befinna sig på hemmaplan, och därför hade resan genomförts om inga begränsningar hade hindrat dem.

Slutligen kan vi konstatera att de allra flesta av våra intervjupersoner skattade hotbedömningen högre och hade valt det anpassade agerandet oavsett restriktioner. Agerandet att inte resa ansågs även vara effektivt för att skydda sig själv och andra mot hälsorelaterade risker. Därmed har vi kunnat visa att det finns en generell oro kring att resa under pandemier, bland individer i Sverige.

6.1 Framtida forskning

Ytterligare studier inom ramarna för detta fenomen uppmuntras, för att bidra till en vidare förståelse för individers beslutsfattande kring deras flygresor i förhållande till risker i framtiden. Vi anser att kvalitativa studier är fördelaktiga för att vidare skapa en förståelse och ingående

resonemang kring individers sätt att förhålla sig till en pågående pandemi, i synnerhet kopplat till resande. Studier som vidare belyser riskperception kan komma att bidra till nya kunskaper och insikter som kan vara till fördel dels för flygbranschen, men även för turismindustrin i stort.

Vidare forskning skulle även kunna fånga individers resonemang kring resande under ett senare skede av covid-19 då det är möjligt att resonemangen ser annorlunda ut än under perioden för denna studies insamling av empiri. En intressant aspekt att ta upp är därför huruvida människors förhållningssätt ser annorlunda ut vid olika tidpunkter av pandemin. Framtida studier bör även analysera ett större urval och även inkludera individer från andra länder än enbart Sverige. Vi uppmuntrar till studier som applicerar en annan teoretisk referensram än vår egen för att på så sätt skapa bredare förståelse, och bidra med nya infallsvinklar kring liknande fenomen.

7. Referenslista

Abdullah, A.S., Thomas, N., McGhee, S. & Morisky, D. (2004). Impact of Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) on travel and population mobility: Implications for travel medicine. *Journal of Travel Medicine* 11(2), 107-111. https://pdfs.semanticscholar.org/bfac/3c9e6fc582664ce8fa102c80238863152a80.pdf?_ga=2.207924498.1402913091.1590612590-66601063.1590612590

Adou, A., Napolitano, F., Vastola, A. & Angelillo, I. F. (2019) Travelers' knowledge, attitudes, and behavior related to infectious diseases in Italy. *PLoS ONE*, 4(12), 1-12. DOI: 10.1371/journal.pone.0215252

Alvehus, J. (2013) *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB.

Anderson, K., Naaman, K., Omodior, E., Karikari, G., Pennington-Gray, L. & Omodior, O. (2020). Predicting Chikungunya disease personal protective behaviors: Results of a cross-sectional survey of US-Caribbean travelers. *Health Promotion Perspectives* 10(1). 43-49. DOI: 10.15171/hpp.2020.08

Archibald, M., Ambagtsheer, R., Casey, M. & Lawless, M. (2019). Using Zoom Videoconferencing for Qualitative Data Collection: Perceptions and Experiences of Researchers and Participants. *International Journal of Qualitative Methods*, 18, 1-8. DOI: 10.1177/1609406919874596

Aro, A. R., Varti, A., Schreck, M., Turtiainen, P. & Uutela, A. (2009) Willingness to Take Travel-Related Health Risks—A Study among Finnish Tourists in Asia during the Avian Influenza Outbreak. *International Journal of Behavioral Medicine*, 16(1), 68-73. DOI: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s12529-008-9003-7>

Bjereld, U., Demker, M. & Hinnfors, J. (2018) *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur AB.

Bowen, J. & Laroe, C. (2006). Airline Networks and the International Diffusion of Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). *The Geographical Journal*, 172(2), 130-144. <https://eds-a-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=39&sid=74e2b87f-2ddc-40e5-a59e-fb89952e708b%40sessionmgr4008>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber AB.

Budd, L., Bell, M. & Brown, T. (2009) Of plagues, planes and politics: Controlling the global spread of infectious diseases by air. *Political Geography*, 28(7), 426-435. DOI: 10.1016/j.polgeo.2009.10.006

Dimitriou, D. & Sartzetaki, M. (2018) Assessing air transport socio-economic footprint. *International Journal of Transportation Science and Technology*, 7(4) 283-290. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijtst.2018.07.001>

Floyd, D., Prentice-Dunn, S. & Rogers, R. (2000). A Meta-Analysis of Research on Protection Motivation Theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 30(2), 407-429. DOI: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/j.1559-1816.2000.tb02323.x>

Goodwin, R., Gaines, S., Myers, L. & Neto, F. (2010) Initial Psychological Responses to Swine Flu. *International Journal of Behavioral Medicine*, 18(2), 88-92. DOI: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s12529-010-9083-z>

Graham, B. (2008). New Air Services: Tourism and Economic Development. i Graham, A., Papatheodorou, A., & Forsyth, P. (Red.), *Aviation and Tourism. Implications of Leisure Travel*. (s. 227-237). Aldershot: Ashgate.

Heckathorn, D. (1997). Respondent-Driven Sampling: A New Approach to the Study of Hidden Populations. *Social Problems* 44(2), 174-199. DOI: 10.2307/3096941

Hotle, S., Murray-Tuite, P. & Singh, K. (2020). Influenza risk perception and travel-related health protection behavior in the US: Insights for the aftermath of the COVID-19 outbreak. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 5. 1-8. DOI: 10.1016/j.trip.2020.100127

Korstanje, M. (2011). The fear of traveling: a new perspective for tourism and hospitality. *An International Journal of Tourism & Hospitality Research*, 22(2), 222-233. DOI: 10.1080/13032917.2011.597935

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. (Upplaga 3). Lund: Studentlitteratur AB.

Lau, J., Kim, J., Tsui, H. & Griffiths, S. (2007). Perceptions related to human avian influenza and their associations with anticipated psychological and behavioral responses at the onset of outbreak in the Hong Kong Chinese general population. *American Journal of Infection Control*, 35(1), 38-49. DOI: 10.1016/j.ajic.2006.07.010

Leggat, P., Brown, L., Aitken, P. & Speare, R. (2010) Level of Concern and Precaution Taking Among Australians Regarding Travel During Pandemic (H1N1) 2009: Results From the 2009 Queensland Social Survey. *Journal of Travel Medicine*, 17(5), 291-295. DOI: 10.1111/j.1708-8305.2010.00445.x

Lepp, A. & Gibson, H. (2008). Sensation seeking and tourism: Tourist role, perception of risk and destination choice. *Tourism Management* 29(4), 740-750. DOI: 10.1016/j.tourman.2007.08.002

Lyng, S. (2008). Edgework, Risk and Uncertainty. I J. O. Zinn (Red.), *Social Theories of Risk and Uncertainty: An Introduction* (s. 106-137). Oxford: Blackwell Publishing Ltd

Maddux, J. & Rogers, R. (1983). Protection Motivation Theory and Self-Efficacy: A Revised Theory of Fear Appeals and Attitude Change. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19, 469-479. DOI: 10.1016/0022-1031(83)90023-9

Mäser, B. & Weiermair, K. (1998). Travel Decision-Making: From the Vantage Point of Perceived Risk and Information Preferences. *Journal of Travel and Tourism Marketing* 7(4), 107-121. DOI: 10.1300/J073v07n04_06

Prentice-Dunn, S. & Rogers, R. (1986). Protection Motivation Theory and preventive health: beyond the Health Belief Model. *Health Education Research* 1(3), 153-161. DOI: <https://doi.org/10.1093/her/1.3.153>

Reisinger, Y. & Mavondo, F. (2005). Travel Anxiety and Intentions to Travel Internationally: Implications of Travel Risk Perception. *Journal of Travel Research* 43(3), 212-225. DOI: 10.1177/0047287504272017

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015) *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ritchie, B., Chien, M. & Watson, B. (2014). It Can't Happen to Me: Travel Risk Perceptions. *Advances in Culture, Tourism and Hospitality Research* 9, 65-73. DOI: 10.1108/S1871-317320140000009008

Rogers, R. (1975). A Protection Motivation Theory of Fear Appeals and Attitude Change. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied* 91(1), 93-114. DOI: 10.1080/00223980.1975.9915803

Sadique, M. Z., Edmunds, W. J., Smith, R., Meerding, W., de Zwart, O., Brug, J. & Beutels, P. (2007). Precautionary Behavior in Response to Perceived Threat of Pandemic Influenza. *Emerging Infectious Diseases*, 13(9), 1307-1313. DOI: 10.3201/eid1309.070372

Sharangpani, R., Boulton, K. E., Wells, E. & Kim, C. (2011). Attitudes and Behaviors of International Air Travelers Toward Pandemic Influenza. *Journal of Travel Medicine*, 18(3), 203-208. DOI: 10.1111/j.1708-8305.2011.00500.x

Slovic, P. (2000). *The Perception of Risk*. London: Earthscan Publications.

Utrikesdepartementet. (2020). A - avrådan för alla länder. Hämtad 2020-05-03 från <https://www.regeringen.se/uds-reseinformation/ud-avrader/utlandsresor--avradan-for-alla-lander/>

Wang, J., Liu-Lastres, B., Ritchie, B. & Mills, D. (2019). Travellers' self-protections against health risks: An application of the full Protection Motivation Theory. *Annals of Tourism Research* 78, 1-12. DOI: 10.1016/j.annals.2019.102743

World Health Organisation. (2020). Situation reports - 51. Hämtad 2020-05-03 från https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Berätta lite om dig själv!

Ålder, sysselsättning osv.

Hur brukar ditt flygresande se ut?

Syfte, hur ofta osv. inrikes/utrikes?

Hur betydelsefullt skulle du säga att det är att kunna resa med flyg för dig och ditt liv?

Vill du berätta lite om den resa du haft inplanerad nu under våren? Vad har covid-19 orsakat för problem i samband med resan?

Vad hade resan för syfte? Var skulle du åka? När skulle du ha åkt?

Berätta om hur tankarna om din flygresa gick när covid-19 blev en pandemi.

Hur nära inpå resan valde du att avboka? Varför?

Vad var det avgörande skälet att du inte valde att åka?

Om det inte funnits några reserestriktioner, hade du velat resa trots pandemin?

Hade du vidtagit några åtgärder om du hade rest?

Resonerade ni på samma sätt i hela sällskapet?

Om jobbresor: är det fler i ditt företag som fått sina jobbresor påverkade? Hur har ni resonerat kring detta på företaget?

Hur påverkade det dig att du inte kunde resa? (Hur har det påverkat ditt arbete att du inte kunnat resa?)

Hur viktig var resan? / På vilket sätt var det en viktig resa för dig? Fick ni pengar återbetalda?

Hur/har du kunnat uppnå resans syfte utan att kunna resa?

Om jobbresor: Om den här resan hade varit privat, i nöjesyfte till exempel, hade du resonerat annorlunda då?

Om jobbresor: Har det varit viktigt för nätverkandet (internt och externt) att kunna resa?

Vad anser du om åtgärden att stänga ett lands gränser för inkommande flygresenärer under en pandemi?

Om du minns, Har någon av dina tidigare flygresor påverkats på något vis av en tidigare epidemi eller pandemi? (t ex svininfluensan / SARS)

Om ja - hur? Vad gjorde du då? Har du påverkats på något annat sätt av en tidigare epidemi?

Är du orolig för din egen hälsa under pandemin?

Är du orolig för att någon i din närhet ska smittas?

Hur anpassar du dig till det rådande läget i ditt vardagliga liv?

Varför tar du dessa åtgärder? Informationshämtning?

Vill du att vi delar med oss av den slutgiltiga uppsatsen när den är klar?

Bilaga 2

Facebook-inlägg

COVID-19 + FLYGRESOR

Har du, eller någon du känner, en flygresor (privat eller via jobbet) inplanerad under våren/tidig sommar, eller har du haft en resa inplanerad som inte blev av på grund av Covid19? Då vill jag och Elin Lundberg Rydskog/Lisa Nyman komma i kontakt med dig!

Vi är två studenter från Service Management-programmet vid Campus Helsingborg, Lunds universitet, som skriver vår kandidatuppsats om individers förhållningssätt gentemot sina inplanerade flygresor och hur Covid-19 har påverkat. Om du, eller någon du känner, har eller har haft en flygresor som påverkats av Covid-19 vill vi gärna intervjua dig, eller personen du känner, över telefon eller Skype! Du är garanterad anonymitet och dina svar kommer endast användas i denna studie. Intervjuerna kommer främst att ske under vecka 16, eller enligt överenskommelse.

Skicka PM till Lisa Nyman eller Elin Lundberg Rydskog om du är intresserad och vill veta mer!

Dela gärna!

Bilaga 3

Informationsbrev

Hej!

Tack för att du vill hjälpa oss genom att delta i vårt examensarbete!

Vi är två studenter som i tre års tid har studerat Service Management vid Lunds universitet i Helsingborg. Nu har tiden kommit för vårt sista arbete under denna studietid, där vi har intresserat oss för människors inställning till flygresor under en pågående pandemi, därför kommer vår uppsats att beröra dina tankar och förhållningssätt till din inplanerade flygresa under den pågående covid-19-pandemin.

Intervjuerna kommer ske via Zoom alternativt telefonsamtal och ta ungefär 30 minuter, de kommer att spelas in i syfte att transkriberas och analyseras efter intervjutillfället. Du som respondent kommer vara helt anonym i den slutgiltiga uppsatsen, och du har rätt att avbryta till deltagande när som helst utan att uppge skäl. Intervjumaterialet kommer endast användas i denna uppsats, och kommer att hanteras så att ingen obehörig kommer åt det.

Vi använder oss av metoden snöbollsurval för att hitta respondenter vilket innebär att vi letar nya personer att intervjua via de vi redan fått kontakt med. Därför får du väldigt gärna fundera på om du känner fler som har eller hade en flygresa inplanerad under våren 2020 som också hade kunnat tänka sig att delta i vår studie.

Vi ser fram emot att höras vidare!

Vänliga hälsningar,
Elin Lundberg Rydskog
el1061ry-s@student.lu.se

Lisa Nyman
li4241ny-s@student.lu.se

Bilaga 4

Exempel på tematisering

IP	Allvarlighetsgrad	Sårbarhet	Vinning	Agerandets effektivitet	Självförmåga	Kostnad
IP6	<p>[...]alltså australiska regeringen där han bor avrädde från resor i utlandet och då är det ju... det är... då är det ju farligt på ett annat sätt för att försäkringar och sånt inte gäller heller och då.. Det känns... det blir bara obehagligt. Och samma här när UD avrädde från resor och så...då måste... för man följer det ju ändå. De gör ju det bara för ens bästa.</p>	<p>”jag tror inte att jag kommer bli särskilt sjuk. Det är mer att jag inte vill sprida det vidare till någon annan.”</p> <p>Tror inte risken att drabbas allvarligt är så stor.</p>	<p>”Eller alltså syftet med resan var ju att träffas”</p> <p>Social vinning</p>	<p>”Känns risky. Inte så mycket för min egen hälsa liksom, men att fastna någonstans, det... känns väl lite obehagligt... och dyrt. Nej. Så det hade nog inte blivit av i alla fall.”</p> <p>Hade inte rest om det hade varit möjligt, agerandets effektivitet anses hög</p>	<p>Syftet var att träffa sin partner som bor på en annan kontinent, det syftet gick inte att uppnå.</p> <p>Låg självförmåga.</p>	<p>”jo men det påverkar mig mycket emotionellt och psykiskt, framför allt för att jag inte får träffa min partner, och det är skittrist.”</p> <p>Emotionell kostnad</p>
IP7	<p>”joodå, vi var med på samma resonemang, det uppkom det här resonemanget på grund av att han tillhörde riskgruppen och vi kände väl oss också osäkra, så, vi ställde ju upp på det, direkt, att boka om.”</p>	<p>”[...] då hade vi blivit kvar där, betydligt längre än vi tänkte oss från början. ” - Rädsla för att fastna</p> <p>”nu är man ju inte över 70 då men. Man ser ju hur många som ligger inne på intensivvårdsavdelningarna och huvuddelen utav dom är ju mellan 60 och 69.”</p>	<p>”det var ju rekreation då [...]”</p> <p>”koppla av och ha det lite trevligt”</p>	<p>”då har vi bokat om det här, så vi fick göra det via resebyrå [...]”</p> <p>”hälsan är viktigare än pengarna i det här läget då.”</p>	<p>”[...] han tillhörde riskgruppen och vi kände väl oss också osäkra, så, vi ställde ju upp på det, direkt, att boka om.”</p> <p>”mm och det hade vi gjort även om vi inte hade fått tillbaka pengarna eller haft möjlighet att boka om, kan jag säga. Då hade det fått frusit inne helt enkelt.”</p>	<p>”[...] det spelar inte mig så stor roll om vi åker i april eller om vi åker i september, [...]Så kommer vi iväg i september så tycker jag inte att det påverkat oss speciellt mycket.”</p>
IP10	<p>”jag har nog inte tänkt på det som att vi svävar i livsfara”</p> <p>”man har ju förstått att det liksom alltid är en risk för alla liksom”</p> <p>Tror inte konsekvenserna av sjukdomen blir så allvarlig för sig själv, men förstår ändå att det finns en risk för andra.</p>	<p>”rädslan för att bli smittad var liksom inte lika stor som att fastna i Paris, för att de hade stängt gränserna så att man kom hem igen, så det var nästan den rädslan som var större”</p> <p>Inte orolig för smittan i sig, mer orolig för att inte kunna åka hem.</p>	<p>”vi hade ju sett fram emot det i över ett halvår liksom, så att det var ju så, vi hade pratat om det längre än så liksom, det hade varit en lite seg tid där efter jul liksom och så”</p> <p>Vinningen var avkoppling, göra något roligt i en annan miljö.</p>	<p>”vi trodde väl att man kanske kunde komma undan om man var försiktig, att det inte var... större chans att få någonting utomlands än hemma. Men ja. Vi skulle ha chansat i alla fall ”</p> <p>Hade rest om det hade varit möjligt, tror inte på agerandets effektivitet?</p>	<p>Syftet var Disneyland, går inte att uppnå. Försöker uppnå syftet av avkoppling och nöje på hemmaplan med spelkvällar.</p> <p>Självförmåga låg,</p>	<p>”Vi får hoppas på det bästa, och om de nu stänger gränserna så...har vi nog bättre chans att få ersättning i alla fall, [...] hoppades på det bästa liksom.”</p> <p>Kan bli en monetär kostnad, annars bara emotionell kostnad</p>